

ທາງນຍອກເຈາະທາງນຍ່ງ

ເຮື່ອງ

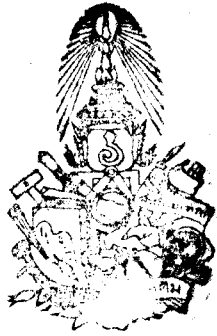
ລຸຮຸ່ງຮ່ວນທ່າງສ່ລັບລ່າ

(ບທເກີເອີທ່່ມ່)

ບອ່ງ

ສ່ຮື່ວຍຸຮຍາ

ນື່ກຮຸ່ນສື່ທຸ່ຮື່ຕ່າມພຮະຕ່າຮ່ບຶງຕຶງຕື່

พระราชทาน

สามัคยาจารย์สมาคม

วันที่ ๒๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๖๗

ຫາມຍອກເອາຫາມບ່ງ

ເຮື້ອງ

ສຸຕຣວ່າບາວສ່ລັບລ່າ

(ບທແກ້ໄຂໂຫມ່)

ຂອງ

ສ່ຣີວຍຸຣຍາ

ມິດຣຸມສິທິຕາມພຣະຣາຊບໍດູດູຕິ

“หนามยอกเอาหนามบ่ง”

ตัวละคร

Fathead
แฟตเทค

(นคราภิบาลเมืองโนแวย์)

วิลลี่

(บุตรแฟตเทค)

ยอนนี่
เฟิร์ค

(เด็กชายชาวเมือง)

บลูบอทเทิล

(นายกองตระเวน)

เมอร์วิแมน

(หัวหน้าคณะละคร)

จอลลี่
ไบร์ค
สไมล์

(พวกละครของเมอร์วิแมน)

นายพันเอก

ฮอตสเปอร์ (ผู้บังคับการกรมทหารม้าที่ ๒๘)

นายร้อยเอก

บูต

นายร้อยตรี

แฟร์

นายร้อยตรี

เซเบอร์

(กรมทหารม้าที่ ๒๘)

พลทหาร

สมิท

- มาร์ธา (ภรรยาของนคราภิบาล)
- เฮลีสะเบท } (บุตรของนคราภิบาล)
- มาร์ }
- มาร์เกรเท }
- แอนน์ } (หลานสาวของนคราภิบาล)
- คัทรีน }

นอกจากนี้ นมทหรร, พลคระเวน, พลเมือง.

สถาน: สนามกลางเมืองโนแวร, แคว้นโนแมนส์แลนค.

๓
องก์ที่ ๑

๑๖

(เมื่อเปิดม่านผู้หญิงและเด็กกำลังช่วยกันตกเตียงสนาม
ด้วยธงเที่ยวและใบไม้กับผ้า มีผู้ชายแก่ ๆ คอยส่งของให้
ผู้แต่ง แต่ชายหนุ่ม ๆ ไม่มีเลย.)

บทร้องลูกคู่

(สิงโต)

- ๑ พวกเราชาวเมืองอนเลองซอ
พากันภาว่าเมืองรุ่งเรืองเหนือ
ล้วนดีกรามงามนักหนักละเออ
คุณผลอ ๆ เหมือนสวรรค์ชั้นเทวา
ทั้งปวงล้วนตลาคสาอาทเอยม
มันเหลือเรียนนารักเปนนักหนา
ล้วนใส่กรอกหมูแฮมแกมไก่ปลา
ขนมปังตั้งค้ำก้อนโต ๆ
ทั้งเหล่าเยียรบันคัมมิเยอะแยะ
ล้วนแต่แนะนำกินสันอะไซ
กินอิมหน้าทุกคนจนพุงโร
ไฮ้ไฮ้ไฮ้ไหนจะสู้ขวีเรา
ถึงเมืองอนทมนแสนจะแก่นชาย

- แพด.— ยามกระทบศุขน้ำลายสอ
- ลูกคู้.— น้ำลายสอ
- แพด.— ความที่อยากปากกระเดือกเฮือกในคอ
- ลูกคู้.— สระเออเงย
- แพด.— ไม่วังวอรีบมาสู่ธานี
- ลูกคู้.— สู่ธานี
- แพด.— เหล้าทหารชาญชัยอันไวว่อง
- ลูกคู้.— สระเออเงย
- แพด.— ล้วนแต่ต้องกินเก่งจึงควรที่
- ลูกคู้.— จึงควรที่
- แพด.— เพราะฉนั้นชวนกันเตรียมให้ที่
- ลูกคู้.— สระเออเงย
- แพด.— ขย่ำให้มิบกพร่องซึ่งของกิน
- ลูกคู้.— ซึ่งของกิน
- แพด.— ทหารมาครานมีมามาก
- ลูกคู้.— สระเออเงย
- แพด.— ท้องหาของถูกปากสมถวิล
- ลูกคู้.— สมถวิล

แพต.— ทั้งเข็ดหลวมและไก่อังใจจิ้งกั

ลูกคู่.— ชะเออเงย

แพต.— ทั้งเข็ยรวันเต็มด้วยช่วยกันเอย

ลูกคู่.— ช่วยกันเอย ๑.

เจรจา

แพต.— นี่แน่พลเมืองทั้งหลาย, ท่านเข้าใจแล้วนะที่

ข้าพเจ้าพด ?

พลเมือง.— เข้าใจ.

แพต.— การที่กองทัพทหารจะมาเยี่ยมเมืองเราคราวนี้ นี่นับว่า
เป็นเกียรติยศแก่เมืองเรามาก, เพราะฉะนั้นพวกเราต้องจัดการรับรอง
อย่างแข็งแรง. การตกแต่งฉันใดมียให้แม่หญิงทั้งหลายเป็นผู้ดูแล
เสิร์ฟหรือยัง ?

หญิง.— (พร้อมกัน)— เสิร์ฟแล้วเจ้าคะ.

แพต.— ส่วนอาหารการกินฉันใดก็มียให้ให้หล่อนทั้งหลาย
จัดหา, อย่าให้เราเสียชื่อในเรื่องเป็นเมืองที่มีบ้านของกินมากกว่าที่
ไหนทั้งหมด, ต้องอย่าให้เสียที่ที่คนเขาเคยเรียกเมืองเราว่าเมือง
สวรรค์ของคนตระกละ, เข้าใจไหม ?

หญิง. เข้าใจเจ้าคะ.

แพต. บคนก็จวนจะถึงเวลาที่กองทหารจะมาถึงอยู่แล้ว, พวกเราต้องต่างคนต่างเตรียมตัวให้พร้อม. ไครอย่าไปไหนเลยเทียวนะ.

ยอนนี่. ผมหิวข้าว ! ผมขอลาไปกินข้าวเสียก่อน.

เฟรด. เฮอ! ผมก็เหมือนกัน! (เด็กพากันร้องแซ่ว่าหิวข้าว)

แพต. เขา ๆ เขา ๆ ! เงียบ ! นี่ทำไมจึงพากันร้องเช่นนั้น ?

ยอนนี่. ก็ผมหิวข้าวนี้ขอรับ.

เฟรด. ทำไมก็ข้าวเข้าไม่ได้กินญา ?

• ยอนนี่. ฮือ ! ก็ไม่ได้กินนะสิ ! (เด็กอื่นร้องแซ่ว่า
“ผมก็ไม่ได้กินเหมือนกัน”)

แพต. นี่แน่ฉันจะว่าอะไรให้ฟัง. เราที่เกิดมาเป็นลูกผู้ชาย
ต้องรู้จักอดทนต่อความลำบาก. ถ้ามีวเป็นห่วงปากท้องทั้งนั้น
ถึงเวลาบ้านเมืองเราอันจะเป็นอย่างไร ?

ยอนนี่. กินยังไม่อันทำไมจะต้องอดด้วย ?

แพต. วันนี้เป็นวันพิเศษผิดกว่าวันธรรมดา, เป็นวันที่กอง
ทหารจะมาให้เกียรติยศแก่เมืองเรา, ถึงอดข้างอยากข้างเราก็ควร
จะพอใจ, เพราะเราได้เกียรติยศ.

ยอนนี่. ก็เกียรติยศกินไม่อันขอรับ.

แพต. เจ้าเอ๊ย ! เจ้ายังเด็กไม่รู้ลึกเกียรติยศ, เข้าใจไม่

คิดว่าความอึดใจทำให้รู้สึกอึดท้องไปได้ด้วย. คุณแต่ทว่าฉันสิ ! ฉัน
ฉันยังกินอาหารเข้าลคหย่อนลงไปกว่าปรกติเป็นกอง. ฉันกินกาแฟ
& ถ้วย, ขนมขบ่ง ๓ ก้อน, ใ้สักรอก ๒ ชิ้น, ขนมหวานอีก ๘ ชิ้น
เท่านั้นเอง ! แล้วก็แกได้ยื่นฉันข่นหรือว่าหิว ? เยล่ำเลย ! ฉันไม่
ต้องข่นเลย.

ยอนนี่. ถ้าผมได้กินกาแฟ & ถ้วย.

เฟร็ด. ขนมขบ่ง ๓ ก้อน.

ยอนนี่. ใ้สักรอก ๒ ชิ้น.

เฟร็ด. ขนมหวาน ๘ ชิ้น.

ยอนนี่. ผมก็คงไม่ข่นเลย !

เด็กอื่น ๆ. ผมก็เหมือนกัน !

แพต. เหลวไหลใหญ่เสียแล้วพวกแก ! (เด็กฮากันครื้น)
การที่พวกแกพากันหัวเราะเยาะนคราวาบาดเช่นนี้ มีโทษผิดตาม
กฎหมายลักษณะปกครองมาตรา ๘๘๘ มีระวางโทษ—

ยอนนี่. โทษถึงใ้สัตรงไหม ?

แพต. ถึงสิ. พลตระเวน !

(บั้พาทย์เล่นเพลงฝรั่งโยสะลัม. บลูบอดเต็ล, นายพล
ตระเวนนำพลตระเวนออกมา ๖ คน, เดินเข้าจังหวะเพลงออก
มากตางโรง.)

๘
บทร้อง-บลบอบคเต็ลกับพลตระเวน

(ฝรั่งโศสละถัม)

บล.—
๒

พวกพหลพลตระเวน

พล.—

พลตระเวน

บล.—
๒

ผู้เจนท์

แสนซงักตรวจตรา

พล.—

ทุกน้าที่

บล.—
๒

ไนยตาดังคอบระวัง

พล.—

คอบระวัง

บล.—
๒

ยังอยู่กั

คทางหนที่ไล่

พล.—

ไม่วีรธ

บล.—
๒

เมื่อเห็นโจรโผนมา

พล.—

โผนมา

บล.—
๒

ท่าจะสู้

กัมองคตาแจ้วแหว

พล.—

แล้ววังปรธ

บล.— อ้ายผู้ร้ายใจแข็ง

พล.— ใจแข็ง

บล.— จะแทงคอ

ลอบหน้าล้อรวางกับแมว

พล.— แล้วแหวไป

บล.— เห็นผู้ร้ายย่องเขา

พล.— ย่องเขา

บล.— เข้าลักทรัพย์

คอยข่มขี้ใจเยยขี้

พล.— มันหนีได้

บล.— อันคนพาลสันคานหยาย

พล.— สันคานหยาย

บล.— ปรายคั่นไค

จะจับไปทรมาน

พล.— สงสารมัน

บล.— เพราะคึกเห็นเฮ็นกู

พล.— เฮ็นกู

บล.— หมูหญิงซาบ

จับผู้ร้ายควาไร

พล.— ก็ไรสัน

บล.— ถึงชั่วข้าสามาญ

พล.— สามาญ

บล.— ชาญฉกรรจ์

ส่งสารมันไม่นาน

พล.— จึงปล่อยไป.

เจรจา

บล. นี่แหละ ท่านทั้งหลาย ชายหญิงบรรดา ผู้ที่เป็นเพื่อนพลเมือง, น้าที่ของข้าพเจ้ามันยากลำบากปานใด ท่านทั้งหลายก็ไม่ใคร่จะเข้าใจเลย. ท่านทั้งหลายมักจะพากันเข้าใจว่า การที่ข้าพเจ้าหรือพลตระเวนไม่ใคร่จะต่อสู้ ใจ, เพราะกลัวใจ.

พลเมือง. ก็แน่ละสิ!

บล. และการที่ผู้ร้ายย่องเบา, ข้าพเจ้าไปซุ่มอยู่แล้วก็ปล่อยให้หนีไปได้, คงคิดเห็นกันว่าพวกข้าพเจ้าเหลวไหล.

พลเมือง. แน่ละ!

บล. พวกท่านเข้าใจผิดทั้งสิ้น! แท้จริงข้าพเจ้ามีความเมตตากรุณาเหลือเกิน, ถึงแม้ว่าผู้ร้ายอยู่ในเงอมนมือแล้วก็ไม่ใคร่จะจับ, มักปล่อยให้หนีไป เพราะข้าพเจ้าเป็นลูกศิษย์อาจารย์สมัยใหม่ซึ่งเขาสอนว่า ผู้ร้ายก็มีอำนาจอันชอบธรรมเหมือนกัน. การที่ลบล้างโทษคือเขามุ่งจะเปลี่ยนโทษให้เป็นการส่น่าเสมอกันทั่วหน้าต่างหาก.

บอนนี่. ย้า !

บลู. ใครว่าย้า ? ใครว่าฉันย้า ?

บอนนี่. ผมเองว่า.

บลู. ขอให้อธิบายว่าฉันย้าอย่างไร ?

แพท. แกก็ย้าจริง ๆ ของเขานะ ! ทำไมไม่ทำน่าที่ ? ฉันเรียกแกมาให้จับเด็กพวกนี้, กลับมาขึ้นพุกเสียบได้.

บลู. คราวนี้ผมเต็มใจ, เพราะเด็กเหล่านี้ไม่รู้จักสัมมาคารวะว่านายพลตระเวนเป็นย้า, ผิดมาก ! (สั่งพล) จับทีเถียว ! (พลจับ)

บทร้องหมู่ เต็ก

(แขกหนึ่ง)

- ๑ สนุดแล้วเซ ๆ ชูเรไค
- จะได้ ไปเข้าตรงกว้างนักหนา
- ไต่กินสมตะกลามสามเวลา
- ไม่ต้องมาขอขากล้ายลใจ
- มีเคียงตั้งนั่งเล่นเห็นเป็นสุข
- แสนสนุกคุยไ้ยังกันไซลงใหญ่
- กินแล้วนอนสำราญยานฤทัย
- ไม่มีใครรู้ ^{รู้} ไซทำงาน

นอกตารางทำทางจะตั้งออก
ถูกริบหมดเสียยิ่งเลี้ยงทหาร
อยู่ตรงทำทางนครบาล
จะตั้งจักอาหารเลี้ยงพวกเรา ฯ.

เจรจา

แพต. เออ ! ซอบกลแซะ ! เก๊กพวกนี้มันพูดของมันด้วย
แล้วละ. ไม่ได้การ, เกือบเสียที่มัน ! ปล่อย ! พลดกระเวนปล่อย
เก๊กเหล่านั้น.

• เก๊ก. ฮ้าว ! แล้วกัน !

แพต. เรื่องอะไรข้าจะให้เชิงไปนอนกินอยู่ในตารางให้เปลือง
อาหารเปล่า. เขาไว้ใช้ก็กว่า. ปล่อยเสียพลดกระเวน !

ขลุ. เอ๊ะ ! ก็ผู้ฝึก, สั่งให้ผมจับแล้ว. อย่งไรจะมาสั่งปล่อย
ง่าย ๆ ?

แพต. ฉันเป็นผู้สั่งจับ, ฉันก็สั่งปล่อยได้เหมือนกัน.

ขลุ. ผมก็ติดตามไป ว่าทำขึ้นเรื่องอะไร ?

แพต. เพราะเขาหัวเราะเขาระฉัน.

ขลุ. ท่านก็นำหัวเราะเขาระจริง ๆ ของเขาค้วย (เห็นนครา
ภิบาลยื่นคตลึงอยู่จึงพูดต่อไป) เมื่อแต่ก่อนมันว่าผมข้าท่านก็เห็นค้วย
กับมัน, เพราะคุณนั้นมันเห็นท่านนคราภิบาลขอ ผมก็เห็นค้วยกับมัน.

ข้างสิ! หายกันนะขอรับ. (หันไปทางแถวพลตระเวน) แถว—
ตรง! ขวาทัน! หน้าเคิน! (ร้องโยสละล้มพากันเดินเข้าโรงไป.)

แพต. นี่แน่เด็ก ๆ ทั้งหลาย, เจ้าทั้งหลายควรจะรู้สึกชื่นชม
ยินดีในความเมตตาการุณาของเรา ในการที่เรายอมยกโทษให้, และ
เมื่อรู้สึกคุณเช่นนั้นแล้ว _____

บอนนี่. ผมไม่รู้สิว่าคุณมีบุญคุณอะไร.

แพต. ทำไม? ก็ฉันยกโทษให้, ไม่ให้ต้องติดตาราง, ไม่
เป็นบุญคุณฤ?

เฟร็ด. บุญคุณอะไร! พอที่จะได้ไปกินข้าวให้อิ่มสักมือ ๑
ก็มาเอียงกันเสียแล้ว.

บอนนี่. แล้วยังอยู่นอกตารางดูเหมือนจะต้องทำงานหนักเสียยิ่ง
กว่าในตารางอีก.

เฟร็ด. นี่แล้วทำอย่างไรผมจึงจะได้เข้าตารางอีก?

แพต. พวกแกนั้นพูดเหลวไหลกันเสียใหญ่แล้ว.

บอนนี่. ไม่เหลวกว่าตัวท่าน. ท่านเหลวไหลยิ่งกว่าคน!

แพต. เอ๊ะ! เด็กคนนี้ดูถูกนคราภิบาล ผิดกฎลักษณะปก
ครองมาตรา _____

บอนนี่. (พูดซ้อ) โทษถึงใส่ตารางใหม่?

แพต. (รีบตอบ) เปล่า! เปล่า! ฉันผิดไป. แกพูดถูก!
เมื่อแต่ที่แกไม่ได้ดูถูกฉันเลย, ตรงกันข้ามแกกลับยกย่องฉัน.

ยอนน. เอ๊ะ! น้อย่างไรกัน?

แพต. ข้อที่แก่กว่าเหลวไหลยิ่งกว่าคนฉัน, แปลว่าแก่ชมว่าฉัน
ทำถูกตามหน้าที่นคราภิบาล, ซึ่งต้องดีกว่าพลเมืองทั้งหมดทุก ๆ
อย่างไป, ต้องดีกว่าในทางการงาน, ต้องดีกว่าในทางพูด, ต้องดีกว่า
ในทางฉลาด, และต้องดีกว่าในทางเหลวไหลด้วย.

ยอนน. เอ๊ะ! นี่มันเช่นอย่างไรกัน?

แพต. ใจความมันก็แปลว่าวันนี้ฉันไม่เอาใครเข้าตรงหมกทั้ง
นั้น, เพราะฉันไม่ต้องการให้ใครได้มีโอกาสไปนอนกินอยู่เปล่า ๆ เลย.
ไป! พวกเด็ก ๆ ไปทำงาน.

ยอนน. ถ้าผมตยหน้านคราภิบาลสักวันจะติดตรงใหม่?

แพต. ไม่คิด! ไม่คิด! อย่างไร ๆ ก็ไม่คิดในวันนี้.

เด็ก. (พร้อมกัน) แล้วกัน! (ต่างคนต่างไปทำงาน)

แพต. เอ๊ะ! ลูกสาวกับหลานสาวของฉันทำไมยังไม่เห็นมา,
จนสายชานนแล้ว. มารู้อ! มารู้อ!

มารู้อ. เจ้าขา! (ออกมา) จะเรียกมาทำไมแล้ว? ก็ฉัน
กำลังมีงานท่วมหัว จะเรียกมาทำอะไรอีกเล่า?

แพต. ลูกกับหลานเมื่อไรจะมา?

มารู้อ. ก็ฉันให้ไปรับชานนแล้ว. ได้มีหนังสือบอกครูไปแล้ว
จะให้ทำอย่างไรอีก? ก็ฉันก็ไม่ใช้เทวดาจะได้ไปบอกจิตจิตใจ _____

แพต. ข้อที่! เอาไว้ในบ้านจึงค่อยทะเลาะกันดีกว่า.

(เสียงผู้หญิงพากันร้องขึ้นว่า “มาแล้ว ! มาแล้ว !”
 บัณฑิตเริ่มเพลงที่จะต้องร้องต่อไปทีเดียว ลูกสาวกับหลาน
 สาวของนคราภิบาลเข้ามา.)

บทร้อง—ลูกสาวกับหลานสาว—ลูกคู่ผู้หญิง

(สรรสม)

- ลูกหลาน— ข้าพเจ้านักเรียนเพชรศึกษา
 จนครยาชมเป่าอย่างเหมาะสม
 ทั้งอ่านเขียนแคล่วคล่องและร้องเพลง
 อีกเยี่ยยกถกเก่งกว่าใคร ๆ
- ลูก— ส่วนกับข้าวของกินสิ้นทั้งหมด
 ก็ขจรรสเค็มมันสรรพัตได้
- หลาน— ส่วนของหวาน ๆ จริงทุกสิ่งไป
 ใต้ชมนิตติคใจให้ชวนกิน
- ลูก— ทั้งการขานการเรอนก็เหมือนกัน
- หลาน— รู้จักสรรสรวยสคไปหมดสิ้น
- ลูกหลาน— จยวิชาแม่เรอนเหมือนใจจิ้นต์
- ลูกคู่— ทั้งแดนดินหาใครไม่เท่าเทียม
- ลูก— เมื่อยามเสร์จศึกษาจะหาคู่
- ลูกคู่— ต้องเลือกคู่ชู้ชายรายเรียม ๆ

หลาน— แม่ได้ฉวีด้วยอมระห่มเข็ม

ลูกคู่— เตรียมเถอะเตรียมมรับทหารชาญคักกา ฯ

(จบเพลงแล้ว, ลูกคู่ต่างคนต่างเข้าโรงได้.)

เจรจา

แพต. นี่แม่แม่สาวน้อยทั้ง ๕ คน, หล่อนต้องเข้าใจว่า วันนี้เป็นวันสำคัญในชีวิตของหล่อน, เพราะจะได้ออกงานรับแขกเป็นครั้งแรก, อย่าให้อายแก่เขา, และอย่าให้เสียที่พ่อได้ส่งเจ้าเข้าไปเล่าเรียนในโรงเรียนอันนี้, เสียค่าเรียนถึงเดือนละ ๒ เหรียญ ๕๐ สตางค์ ! มาร์ท่าขอให้หล่อนสั่งสอนลูกและหลานของหล่อนอย่าให้มันทำขายหน้าเราได้.

มาร์ท่า. เฮาเถอะ, โวเป็นพนักงานดิฉันเอง.

แพต. ก็แล้ว. (พูดบึ้งกับมาร์ท่า) แล้วก็ถ้าคราวนี้เราไม่ได้ลูกเขยหลานเขยทหาร ๕ คนละก็ ฉันท้องดิหล่อนทีเดียว.

มาร์ท่า. บอกว่าอย่ายุ่งไปหน่อยเลย, พุคละก็เชื่อกันบ้างสิ !

แพต. ก็เชื่อนะสิ จึงได้มอบหมายให้เป็นหน้าที่หล่อน; แต่หล่อนต้องจัดการให้พินมือเราไปให้ไว้ได้หลายคนที่สุดที่จะปล่อยไปได้ก็ขวนะ.

มาร์ท่า. พุทโธ ! แกนี่จะเสียเต็กเสียแล้ว ! พุคข้าพคชาไกไม่หยุด, ไปคุกแกลงการอะไรของแกก็ไปสิ, มายั่งอะไรอยู่ที่นี้ไม่รู้.

แพต. ย่อมเป็นธรรมดาอยู่เองที่ฉันท้องเป็นห่วง, เพราะฉันท้องเป็นผู้ต้องออกเงินเลี้ยงคุณแม่เหล่านี้ _____

มารุ่ทา. กูสิ, ก้อจวัง ๆ ! ประเด็วก็จะได้ร้งงานกันเด็วนี้เอง.

แพต. (วางกุ่ม) มารุ่ทา, ขออย่าให้หล่อนล้มคว ! ในเวลาที่อยู่ในบ้านในเรือนหล่อนจะทำอย่างไรฉันยอมมิได้, เพราะเมื่ออยู่ในบ้านฉันเป็นแต่เพียงผัวหล่อน, แต่พอออกพ้นประตูบ้านออกมาแล้ว ฉันเป็นนคราภิบาล, ไม่มีใครจะโตไปกว่าฉันได้, เพราะฉนั้นการที่หล่อนจะมารับงานฉันในกลางเมืองเช่นนี้ ฉันว่ามีควมผิดฐานประทุษรุ่ร้ายผู้ปกครอง ต้องควยมาตรา ๑๑๖๖—

มารุ่ทา. ข้า !

แพต. ที่หล่อนว่าฉันเช่นนี้ ครั้นว่าฉันจะได้ยินก็จะต้องเอาโทษหล่อน, เพราะฉนั้นฉันต้องทำเป็นไม่ได้ยิน.

มารุ่ทา. อูะ ! แก่นั้่นำร้าคาญเต็มทีแล้ว. เด็วก็— (เงื่อ)

แพต. เงื่อง่า, ต้องควยมาตรา ๑๑๗๗, แต่ฉันไม่เห็นดอก ! ไม่เห็น ๆ ! (รีบเดินเข้าโรง)

มารุ่ทา. พันทุกซ์สำเร้จทุกซ์ไปที ! นี้แม่แม่หนูทั้ง ๕ คน, ฉันจะแนะนำอะไรสักหน่อย หล่อนต้องจำไว้ให้คี่.

บทว้ียง-มารุ่ทา

(วิลันดาโอด)

๑ สาวน้อยคอยจำคำข้าสอน

แม้บ้งอรหวังชายหมายเป็นคู่

เมื่อแรกพบเขาจึงอย่ามองดู
 ต้องล่อชู้ชู้ด้วยที่ตระหนตัว
 หญิงคนใดได้ง่ายชายเขาช้อน
 ว่าวีรธนูหมดกระดูกอยากมีผิว
 ยิ่งทำชายหุดหู้กหักตัว
 เหมือนยั้งขั้วเข้าชายให้หมายมอง
 อย่าอึกเขื่อนเขื่อนซ้ำมารยานาน
 เขารำคาญกลับใจไม่ใ้ด้อย
 เมื่อควรยอม ๆ เทียบลูกถูกทำนอง
 ใต้แล้วต้องผูกไว้ไม่สะเลย
 เสรีจิวาห์สารพัดมั่นคงแน่นแล้ว
 ผิวไม่แคล้วมือเรานะเจ้าเอ๋ย
 ชู้กำร้ายปราชญ์หัวไม่เงย
 ใครจะเขี่ยช่างเขาเราพอใจ ฯ

บทร้อง-หญิงสาวทั้ง ๕

(ฝรั่งควง)

- ลูก— ลูกนี้จะจำคำมารคา
หลาน— หลานจะจำคำยาอย่าสงสัย
ลูก— สอนเช่นนี้สีลูกเห็นถูกใจ
รวม— ครมไ้สอนสิ่งเรากันนี้

หลาน— เกิดเป็นหญิงนึ่งไว้ ไม่หาคู่

ลูก— คู่มืออยู่พร่องไปในน้ำที่

หลาน— ผู้หญิงอยู่คนเดียวเปลี่ยวเอ๊ก

รวม— ก็มีแต่คนฉันทและนิทาน

ลูก— ต้องรับรชหาผิว

หลาน— ก่อนตัวแก่

ลูก— ถ้าหาไม่แน่นแห่ง

หลาน— แ่นละจำ

รวม— ไม่ได้ผัวออกเฮียเขาเขี่ยฮา!

จะขายหน้าถึงผู้ใหญ่ไม่เป็นการ

หลาน— ฉนงจักษแจง

ลูก— แบ่งผัดหน้า

หลาน— มุ่นเกศาคาแกม

แซมประสาน

รวม— ชายคงคิดใจจ้องมองนาน ๆ

ทั้งทหารพลเรือนย่อมเยอหนาแล ๆ.

เจรจา

มาร์ธา. แม่หนูทั้ง ๕ อย่าลืมคำที่ฉันสอนนะ.

ลูกหลาน. เจ้าคะ.

มาร์ธา. ที่โรงเรียนที่หล่อนไปเรียนเขาสอนอะไร ๆ หล่อนทุก
อย่างสำหรับที่จะให้เป็นมแม่เรือนดี, จริงไหม?

ลูกหลาน. เจ้าคะ.

มาร์ธา. แต่การเป็นมแม่เรือนดี, ถ้าไม่มีผู้มาช่วยทำให้เรื่อ
รก, ชั้งเรามันก็ไม่มีโอกาสได้สำแดงความสามารถของเราเท่านั้นเอง.
ถ้าไม่มีใครทำเรื่อให้รังก่อน การที่เราจะกวาดขัดจะเป็นประโยชน์
โทษผลอะไร!

ลูกหลาน. จริงเจ้าคะ!

มาร์ธา. ถึงการทำกับข้าวก็เหมือนกัน, ถ้าเราทำแล้วไม่มี
ใครกิน มันจะเปลืองของเปล่า ๆ เท่านั้นเอง.

ลูกหลาน. ถูกแล้วเจ้าคะ.

มาร์ธา. เพราะฉะนั้นต้องหาผู้มาไว้, สำหรับทำรอกให้เร
กวาด และสำหรับกินกับข้าวที่เราทำ.

ลูกหลาน. จริงเจ้าคะ.

มาร์ธา. เข้าใจแล้ววักก็ละ. ฉะนั้นต้องเข้าไปดูการต่อไป. พ่อแกละไปทำยุ่งเหยิงอะไรไว้ อีกข้างแล้วก็ไม่ทราบ, เกมมันจนเกือบเท่ากับเด็กอะไรคน ๓ เทียว. (เข้าโรง)

เอลิส. ^๕ เบอพลักพงเทศน์ของคุณแม่.

มาร์. ^๕ จริงนะ, คงนึกว่าเราไม่รู้สึสาอะไรเสียเลยกระมัง ?

แอนน. ^๕ เมื่อครั้งคุณข่าแกอยู่โรงเรียนคงจะเป็นอย่างแกว้า.

คัทธิน. ^๕ จริงนะ, เขาคงไม่ให้ใครได้เห็นผู้ชายเลยเป็นแน่.

เอลิส. ^๕ อัยตาย ! ถ้ารู้เรื่องนั้นละก็เห็นจะพิลึก.

มาร์. ^๕ หรือเรื่องโน้นก็เห็นจะแทบสลบ.

แอนน. ^๕ อเรื่องเมื่อวานชนนมันก็พอใช้เหมือนกันนะ.

คัทธิน. ^๕ สูเรื่องเมื่อเค่อนก่อนไม่ได้.

เอลิส. ^๕ แต่ของใคร ๆ มันก็ไม่เก่งเท่าเรื่องของมาร์กะเรต.

มาร์. ^๕ จริงสิ ! ของเรามันเหลว ๆ ไหล ๆ ทั้งนั้น. ของเขาสี

มันจริงจัง, อย่างไม่มาร์กะเรต ? (มาร์กะเรตนิ่งไม่ตอบ)

แอนน. ^๕ สักลอยเสียแล้ว ! หลับใน !

คัทธิน. ^๕ ฝนถึงเขา !

มาร์. ^๕ แม้กก, ว่าอย่างไร ?

คัทธิน. ^๕ สารภาพสิ ! นิ่งอยู่แล้วก็เท่ากับขบ.

แอนน. ^๕ ถูกแล้ว, สารภาพ. ไม่สารภาพอย่างไรก็ได้.

เอลิส. พุทโธ่หล่อนก็ไม่เห็นใจข้างเลย. (ไปกอดมาร์กะเรต)
 อย่างไรมาร์กะเรต, มีแต่พี่คนเดียวเห็นใจน้อง, จริงไหม? (มาร์กะเรต
 ร้องไห้) อย่างร้องให้น้อง; พี่จะช่วยให้สั้มคิดมากที่สุดที่จะช่วยได้.
 พี่เห็นใจน้องเหมือนกัน.

บทร้อง_เอลิสเบท

(ลมพัดชายเขา)

- ๑ หอมกลิ่นมาลี่ที่ในสวน
 บั้วยวนเย้าใจให้ถวิล
 ลมโชยโรยช่วยระรวยริน
 ช่นกลิ่นเกษรสมณฑา
 ยิ่งไต่คัมสมช่นกลนร่นร่า
 จิตยิ่งเศร้าคึกถึงค่านิ่งหา
 แม็กลิ่นรักมานชมแกมผลกา
 จึงจะช่นอร่าไม่วายค่อม
 หวานขนมอมรสน้ำตาลอ้อม
 เมื่อยามลัมรสคากเพราะขาดหอม
 ต้องหวานรักสั้มจิตประนอม
 จึงจะพร้อมหอมหวานสำราญใจ ฯ

เจรจา

มารี. เย้สตี, หล่อนว่าถูก. ฉันเองที่จริงยังไม่เคยรักผู้ชาย
อย่างลึกซึ้งจริงจัง, แต่เชื่อว่าถ้ารักแล้วคงจะรู้สึกอย่างทีหล่อนว่า
เป็นแน่.

แอนนี่. จริงหล่อน, แล้วก็ถ้าลงไต่รักจริงจังแล้ว เห็นอะไร
มันก็ทำให้นึกถึงไปหมด.

คัทรีน. ถ้าอย่างนั้นวันนี้มารีกระแจะเห็นจะได้มที, เพราะเห็น
นายทหารหนุ่ม ๆ มากันมาก ๆ, ก็คงจะยังทำให้นึกถึงมาอดซัน

แอนนี่. ทหารที่จะมาไม่ใช่กรมของเขาออกฤ ?

คัทรีน. ไม่ใช่หล่อน.

เอลิส. จริง, เวลานั้นยังไม่ใช่, แต่ต่อไปบางทีเขาจะย้ายมา.
กูเหมือนเขาไปซื้ออนุญาตไปแล้ว, แต่จะสำเร็จหรือไม่ก็ยังไม่ทราบ.
ใช้ วิลลี่ไปสืบนานแล้วก็ยังไม่เห็นมา.

(วิลลี่, แพตเทด ออกมา. ผู้หญิงทุกคนนอกจาก
มารีกระแจะเข้าไปล้อม, และต่างคนต่างถามข่าวว่า “อย่างไร,”
“ไต่ความอย่างไร,” “สำเร็จไหม,” ฯลฯ) จึงกันพูดเสียงแซ่
จนวิลลี่ต้องเอามืออุดหู.)

วิตถ์. แล้วกัน ! แย่งกันพูดเขยนนกระจิบนกระจอกอย่างนี้
ใครจะพูดจากับได้ ? นี่แหละเขาวาคยผู้หญิง _____ !

เฮลิส. ก็ทำไมไม่ตอบคำถามเขาเล่า, พ่อผู้ชาย ?

วิตถ์. ใครจะตอบแทน. มารวมกันถามพร้อม ๆ กัน
จะให้ตอบใคร ?

เฮลิส. ตอบใครก็ตามใจเถอะ. ว่ากระไร ?

วิตถ์. ยืมเย.

เฮลิส. อะไรนะ ?

วิตถ์. เร็ยมเร !

เฮลิส. ว่ากระไร ?

วิตถ์. นอระหนอย !

เฮลิส. พูดภาษาคนไม่ไ้ไ้ๆ ?

วิตถ์. ไ้.

เฮลิส. อะไรไ้ ?

วิตถ์. ไ้.

เฮลิส. ก็อะไรเล่า ?

วิตถ์. อะไรก็นึกเองสิ.

เฮลิส. สำเร้ๆ ?

วิตถ์. ฮีฮ !

เฮลีส. แน่ละฤา ?

วิลลิส. ซื่อ !

เฮลีส. ไท้ย้ายมาฤา ?

วิลลิส. ซื่อ !

เฮลีส. มาแล้ววฤา ?

วิลลิส. ซื่อ !

เฮลีส. ก็ดีสิ. ขอบใจวิลลิส, ขอบใจ !

วิลลิส. ขอบใจ ! ซื่อ ! นี่แหละเขาวักขยู้หญิง _____ !

เฮลีส. เอาลูกกวาดไปเมื่ต ๑ เอ้า ! (ควักลูกกวาดให้)

วิลลิส. เมื่ต ๑ ซื่อ ! (เอาลูกกวาดใส่ปาก)

เฮลีส. เอ้าหยิบมือ ๑ เอ้า ! (ให้ลูกกวาดอีก)

วิลลิส. ซื่อ ! (รับลูกกวาดใส่กระเป๋ำ แล้วเข้าโรง.)

เฮลีส. มาร์กะเรต พี่ช่วยยืมก็ถ้วยจริง ๆ นะ.

คนอื่น ๆ. ฉันทักเหมือนกัน.

บทร้อง-หญิงสาว (เว้นแต่มาร์กะเรต)

(ต้อยตะรัง)

รวม—

สุขเคยจะสนุก

ไท้เป็นสุขขสบายใจ

สิ้นโศกวิโยคใน

กวงหทัยจะเปรมปรีย์

เฮลีส.— จะปลื้มนักหนา

มารี.— จะสร้าร่างกาย

แอนน์.— จะแลกตา

คัทรีน.— กัยคูชู้

เฮลีส. } — ชม้อยคอยมอง

มารี

แอนน์

คัทรีน

เฮลีส.

มารี

แอนน์

คัทรีน

รวม—

— จะจ้องคัทรี

— ความรักทวิ

— มีไ้ระอา

ทั้งสองต้องจิต

ยิ่งพิศยิ่งพา

เพิ่มเสนาหา

ต่างตาชมกัน

หญิงชายต่างชม

สรวยสมคมสัน

รักโหมโรมรัน

หัวอกพี่เฮย ฯ

(เมร์รีแมน กับคณะละคร เดินออกมาในตอน
ท้ายแห่งเพลง พอผู้หญิงร้องจบ ก็เบ็ดหมวกกันัน้.)

บทวิธัง-เมร์รีแมน

(สารถี)

- ๑) ฉันทขอโทษไปรทให้ถักยั้ง
ฉันทเกินทางเห็นจเห็นอยเมื่อยหนักหนา
จะหาที่กินนอนผ่อนกายา
ในภาวาใคร ๆ ไม่รับรอง
จะเกินทางต่อไปไม่ถนัด
เพราะหิวจักเต็มทนแสนหม่นหมอง
ต้องขอทานขนมขี้ประทังท้อง
ถึงจะต้องเดินค่อพอมี่แรง
ไฉนชาวธานีแห่งนี้ไซร้
ไม่ปรวณแก่ใครแสนใจแข็ง
หรือพระเอนข้าวยากและหมากแพง
ขอแม่สาวจงแกลงพอแจ่งใจ ฯ

(ในระหว่างที่เมร์รีแมนร้อง พวกสาว ๆ ปรุกษากัน,
ในที่สุดตกลงให้เอลิสะเบทเป็นผู้ตอบ. พอเมร์รีแมนร้องจบ
เอลิสะเบทก็ตอบ. ฝ่ายมาร์กะเรตเข้าโรงได้ในตอนนั้น.)

บทวิธัง-เอลิสะเบท

(ดวงพระธาตุ)

- ๑) ที่เมืองนี้ดีกว่าทุกแห่ง
ข้าวระยากหมากแพงก็หาไม่

X ทั้งชาวเมืองเลื่องชื่อบรรพกาล

ว่ามีใจกว้างขวางทางเมตตา

แต่वनนเว้งรักคักแจจการ

รับทหารคักคักเป็นหนักหนา

คนจึงยุงนงนวิทวาร

ถูกเกณฑ์มารับทหารชาญจกรร

จึงสิ้นสรรพหทัยห้องของเสียบง

เตรียมไว้เสียบงเหล่าทหารทุกสิ่งสรรพ

พลเรือนยอมอดกหมคทั้งน

ต้องยอมหิวทั่วกันทั้งธานี ฯ

เจรจา

เมรวี. (หัวเราะ) ฮะ ๆ ฮะ ๆ พิลึกจริง ๆ.

เฮลีส. นี่ท่านขันอะไร ฉันยังไม่เข้าใจ.

เมรวี. ฉันนึกขันว่า _____ เออ ! ขอโทษเถิดแม่คุณ,

ฉันมันเป็นคนต่างเมือง เพราะฉันนี้บางทีความคิดฉันมันจะวิปริตผิด
ทำนองไปก็ได้, แต่ตามความเห็นของฉัน ๆ เห็นว่า ถ้าเป็นเมืองของ
ฉันละก็ถึงทหารจะมาสักก็กองฉันถึงคงไม่ยอมอดมาให้เขาเป็นแน่.

เอลิส. ^๗ ู ๆ ู ๆ ! อย่าพูดเช่นนั้นไม่ได้. ^๘ ันมีกฎของ
นคราภิบาลออกไว้แข็งแรง ว่าถ้าใครคหมีนทหาว, ^๙ ึงแม้เพียงนึ่ก
ในใจเท่านั้น, ก็ต้องมีโทษอย่างหนัก.

แมร์รี. อ้อ! ฉันขบใจที่ช่วยเคื้อนฉัน แต่ฉันขดถามสัก
หน้อยเถอะ, การคหมีนทหาวมีโทษอย่างไรบ้าง ?

เอลิส. กฎหมายไม่ใช่ทางข่านาญของฉัน. แอนนี่, ขอกเขาที่
ได้ใหม่? หล่อนเปนนักเรียนกฎหมาย.

แอนนี่. ถูกค้วยกาย ต้องขังเคื้อน ๓, ค้วยวาจาต้อง
ทัณฑ์กรรมกวาคศาลากลาง ๑๕ วัน, ค้วยใจต้องเสียเงินให้ขักหลวง
สวคมนตรีให้พรทหาว ๑๕ วัน.

แมร์รี. นั้กโทษนะเมืองต้องเลี้ยงคูให้ข่าวกินไม่ใช่ฎา ?

แอนนี่. เช่นนั้น.

แมร์รี. ถ้าอย่างนั้นก็คืดะ! เมื่อไรทหาวจะมา?

เอลิส. เห็นจะจวนมาแล้ว.

แมร์รี. คืดก็เคียว! ฉันออกหิวจืดเค็มทีแล้ว.

เอลิส. เอะ! นั้คคืดจะทำอะไร ?

แมร์รี. ฉันนึกว่าจะพุกคูดทหาวสัก ๒ หรือ ๓ คำ, พอให้
ต้องรบโทษ, จะไ้กินข่าวมไปสัก ๑๕ วัน! (หั่วเราะ)

เอลิส. เอะ! นายนี้ขักระมึง.

เมอร์รี. เปล่า, ไม่ขำ, เป็นแต่หัวเหลืองเกินเท่านั้น. และฉันมี
สหายมากด้วยอีกสามคนนี่, ล้วนแต่หัวทองล้วนๆ อยู่ด้วยกันทุกคน,
จริงไหมเพื่อน? (พวกละครต่างรับว่าจริง.) ถ้าฉันนั้นเราตกลงพร้อมกัน
ยอมไปเข้าตารางละไม่ใช่ฤ? (พวกละครรับรอง.)

แอนนี่. ไม่ได้การ! ฉันนี่ก็ออกซันมาแล้ว. ถ้าเมื่อทหารเข้ามา
ถึงเมืองนี้แล้ว, ไปเหยียบเขา, ฝ่ายทหารอาจจะจับลงโทษเสียเอง
ไม่รอให้ฝ่ายบ้านเมืองลงโทษก็ได้.

เมอร์รี. จริงอยู่หล่อน, ซันนี่ฉันก็คิดไป. การลงโทษของ
ทหารจะเป็นที่เดือดร้อนแก่ฉันมาก เพราะเขาอาจจะเอาดาบฟันหน้า
พวกฉันเว่อไปเลยเสียโฉม, และจะชักทางอาชีพะของพวกฉันไปหลาย
วันด้วยก็เป็นได้.

เอลิส. เออ! ฉันก็ล้มตามไป, นายทำอะไรเลี้ยงชีพ? หวังใจ
ว่าไม่ใช่การอะไรที่จะต้องขี้ขัง.

เมอร์รี. อ้อ! ไม่ขี้ขังอะไรเลย ฉันจะเล่าให้ฟังตรงๆ.

บทร้อง-เมอร์รีแมนกับพวกละคร

(ลีลากระทุ่ม)

เมอร์รี. เราเป็นละครหล่อนจงรู้

ใครได้ก็ขี้ใจ

ละคร. ไม่เล็ดออกหน้า

เมอร์รี. เพราะแสงทองท่งที่กิริยา

ลคร. ไต่เท้าทำสิ้นสรรพให้จัญใจ
เมรวี. ทั้งถ้อยคำขำคมให้สมเรื่อง
 ทั้งแต่งเครื่องหลาก ๆ

ลคร. มากอย่างไต่

เมรวี. และแต่งหน้าต่าง ๆ ทุกอย่างไป

ลคร. เลือกเล่นตามพอใจไต่ทุกทาง.

(สร้อยเพลง)

เมรวี. แม้ผู้ใดต้องการฐานจับจิต
 ก็ประคองรู้อยู่เฝ้าหมองหมาง
 กอดคอระว่าให้ถอนใจพลาง
 รวักขี้ร้างเวศรักหักมานาน
 ๖ ใ้ออกเอ๋ยเคยเห็นอยู่หริศ ๆ
 มาต้องพลัดพรากกอดขยอศสงสาร
 * ใ้อัไว้รักหนักดวงกลมมาลัย
 จะทนทานทุกข์ไข้ไม่วายวัน.

(เทพทอง)

เมรวี. ถ้าแม่อยาก

ลคร. ข้าไซ้

เมรวี. เป็นสุขแก่ทุกข์โศก

ลคร. เราก็โยกทำนองร้องเล่นขึ้น

เมรวี. เล่นตลก

ลคร. ซ้ำใช้
เมรวี. ย้ำ ๆ พอฮากัน
ลคร. โสกระโถกโสกระกันแต่พอคว
เมรวี. ทำเป็นเมา

ลคร. ซ้ำใช้
เมรวี. ฤทธิเหล่าเขาหลายเท
ลคร. เกินไซเซชนไปพอให้สรวล
เมรวี. ไม่พคหยาบ

ลคร. ซ้ำใช้
เมรวี. พคหยามหรือลามลวน
ลคร. เล่นพอชวนหัวเราะเหมาะเป็นก็.

เจรจา

เอลิส. แหม ! เก่งจริง ๆ ! ฉันนี่ได้เคยอยากคุณครมา
 นานแล้ว, แต่ก็ไม่ได้มีโอกาสเลย.

เมรวี. ถ้าหล่อนิให้พวกฉันกินอิมเคี้ยวเท่านั้นจะร้องรำทำเพลง
 หรือสำแดงวิชาอย่างอื่นให้หล่อนค เป็นเครื่องตอบแทน.

มารี. ตกลงเที้ยว ! อย่างไรเขสสิ ?

เอลิส. ทกลง. แต่เราต้องซ่อนเขาเข้าไปในครัวกับเราด้วย,
ถ้าไม่อย่างนั้นจะถูกฆนายน.

มารี. เออสิ! ต้องรีบพาไป.

(พวกผู้หญิงพาเมอร์รีแมนกับคณะละครเข้าโรงไป.)

(เสียงแตรวงเล่นเพลงตลุ่มโปงจังหวะเพลงเดิน. พวก
พลเมืองพากันเข้ามาขึ้นรายข้าง ๆ โรง; นคราภิบาลแลกรรยา
พากันรีบออกมาขึ้นคอยรับ; พอพร้อมแล้วแตรทหารเข้ามา,
มีแตรวงนำ, เล่นเพลงตลุ่มโปง; ทหารนั้นเดินพลางร้องเพลง.
และเมื่อออกมาถึงกลางโรงแล้วร้องและย่าเท้าตามจังหวะ.)

บทร้อง-หมู่ทหาร

(ตลุ่มโปง)

- ๑ พวกเราเหล่าทหารชาญสนาม
ไม่ครั้นคร้ามข้จามิตรทุกทิศา
ทุกประเทศเกรงกลัวทั่วโลกา
เราชนชอภษาว่าตงตง
การฝึกหัดหนักหนอ้ยไม่
ถอวินัยครัดเคร่งอยู่เป็งข้ง
อินกิจการทงหลายนายค่านึง
แล้วเขาจึงสั่งสรรพ์ให้พลันตาม
ผู้บังคับบัญชาอำอำนาท.

พลอยอาวส้งเสียงสำเนียงดาม
 เหมือนเครื่องจักรชักโยไต่ทุกยาม
 เข้าสงครามวังหลนเป็นหุ่นยนต์
 ถึงยามศึกขันทกเข้ากรวย
 นายเขาคับเขาคจนขยับ
 เช่นทหารชาญชัยไม่เหมือนคน
 ถึงเสียชนม์ไม่เสียชิ่งวินัย ฯ

(พอจบเพลง ทหารที่ย่ำเท้าก็หยุดพร้อมกัน, แล้วหันมาตั้งแถวหน้ากระดาน, หันหน้าออกหน้าโรง.)

(ในระหว่างที่ทหารร้องเพลง นครภิบาลจตุรจ้อง ๆ, คลกระดาจะอ่านคำต้อนรับ, แต่เห็นร้องยังไม่จบก็รอไว้; ดังนั้นเป็นหลายหนจนเพลงจบลงแล้ว, นครภิบาลจึงอ่านคำต้อนรับต่อไป.)

บทพากย์-แพตเหตุ

- ๑๐ ข้าผู้รับฉันทะมา จากชาวภาวา ให้กล่าวในนามชาวเมือง
- ๑๑ อานมิตวามรุ่งเรือง ภาณุเกียรติกระเดื่อง สมบูรณ์สมยศพิสดาน
- ๑๒ ตั้งแต่ขจรินาน อันกองทัพ บ่เคยจะได้มีมา
- ๑๓ แม้นยามไพร่พาลา ยกพยุหโยธา มาเหยียบแทบชานเวียงชัย
- ๑๔ ยกพลประทังครั้งใด เคยเข้าเวียงไค่ ทุกครั้งแต่ตั้งเดิมมา
- ๑๕ คงนขรินนา ไค่เคยเป็นข้า ศัตรูมิรู้กัณฑ์

- ๑) ข้าพเจ้ามีนาครพล ประจันประจัน บ่เคยชำระไพร่
- ๑) พลเมืองชั้นสมบิณฑิ ที่กองโยธา ของท่านมาถึงเมืองเรา
มิได้มีงมูกหักเอา มุ่งแต่เพียงเข้า มาเพราะนิยมชมบุญ
- ๑) ขอพรวิเศษอันถึงคุณ ท่านมาการบุญ ให้เราให้เห็นเป็นขวัญ
- ๑) ชาวเวียงเปล่งเสียงพร้อมกัน ปรีดิ์เปรมเกษมสันต์ สำหรับต้อนรับโยธา
- ๑) ขอเชิญสนุกส์ขี กินของดี ๆ ที่เตรียมไว้เลี้ยงเพียงพอ
- ๑) ฟังคำสั่งรเสริญยินยอม ฝ่ายเราในขอ แต่เพียงให้มิกรณา
- ๑) โปรดยอมให้ปวงประชา ผู้ชาวภารา ไต่เข่นมนุษย์ได้ใหญ่
- ๑) ทำกว่าทหารปานใด ขอเพียงแต่ให้ ท่านยอมให้เราเป็นคน
- ๑) จะนอบขอยใจทุกคน ขอท่านชนพล จงมีเมตตาปราณี ฯ

(บทร้อง-ผู้บังคับการ)

(เขมรปากท่อ)

- ๑) ไต่ฟังคำร่ำวอนสุนทรหวาน
นคราภิบาลกล่าวมานี้
ในนามแห่งพลพลโยธา
ขอขบใจไมตรีชาวภารา
อันสิ่งของดี ๆ ที่ควรกิน
ทุกสิ่งสิ้นสวระพดที่จัดหา
ทหารคงกินได้ไม่คณนา
ศุขารับประกันได้ทันใด

แต่จะให้ร้องไห้และนับหน้า
 เสมอหมู่โยธาหาได้ไม่
 พลเรือนจะเหมือนเราอย่างไร
 เหลือจะร้องไห้ให้เทียมทัน ฯ

บทวิจารณ์ — แพตเทศและชาวเมือง

(เวศกรรม)

แพต. —

ขอใจท่านหนักหนา
 ที่อัสสัทธิไปรทผ่นฉัน
 ปรารถนามัน

ลูกคู่ —

ปรารถนามัน
 จะสั่งมันคิดดวงใจ

แพต. —

ขอเชิญไปผ่นพัก
 ที่สำนักพธอาศัย
 ที่กระเตรียมไว้

ลูกคู่ —

ที่กระเตรียมไว้
 ในบ้านช่องห้องสหาย

แพต. —

น้ำท่าหาไว้มาก
 เผื่ออยากอาบได้สัมหมาย
 พอล่อนหายร้อนกาย

ลูกคู่— พออ่อนหายร้อนกาย

ทั่วทั้งนายและโยธา

แพท— แล้วเชิญมากินเลี้ยง

ลิมเสียบยงที่จักหา

ก็ ๆ มีไอชา

ลูกคู่— ก็ ๆ มีไอชา

จักหาไว้ให้ท่านกิน.

บทร้อง-นายและพลทหาร

(สดาบง)

นาย— ฮะ ๆ หา ๆ ซดาเรา

ได้กินข้าวเนนนมสมถวิล

พล— นานมาแล้วแคล้วของที่ของดิน

ต้องทนกินแต่เพียงเสียบยงกรัง

นาย— วันนี้หนอพอใจมิใช่น้อย

แต่คอย ๆ ท้องก็วิหวิหแทบคลั่ง

พล— น้ำลายสอระออมขนมขมขั่ง

และอีกทั้งคาวหวานให้ย่านใจ

นาย— นายตะกลาม

พล— พลตะกละ

พร้อม— ชะเหมาะหนา

นาย.— ไม่รอเชิญ

พล.— ไม่เน้นซัก

พร้อม.— ก็ใครได้

นาย.— อาหารกอง

พล.— ของที่เลี้ยง

พร้อม.— มีเพียงใด

นาย.— กินจนหมด

พล.— กกกเข้าไป

พร้อม.— ให้ฟังโร

ผ.บ.ก.— เสียเวลามายืนพูดกันเปล่า

จะไม่ได้กินข้าวละพูดให้

จงเตรียมเดินเทอญนาอย่าโยกโย้

นาย.— ซ้ายหันโอ! เรียงสี่! — หน้าเดิน!

(ทหารทำตามคำสั่ง แล้วออกเดิน ร้องเพลงเดี่ยว

กับที่ร้องเมื่อเดินเข้ามา เดินกองเข้าโรงไป พลเมืองโบก

ผ้าเช็ดหน้า.)

(ปิดม่าน)

องกที่ ๒

(ฉากเดิม ด้านหลังมีโต๊ะตั้งสำหรับเลี้ยงทหาร เมื่อ
เบ็ดม่านทหารนั่งอยู่ที่โต๊ะ แผลตเหตุหนึ่งอยู่ด้วยในหน้าที่เจ้า
ของบ้าน คนอื่น ๆ เป็นผู้เลี้ยง.)

บทร้องหมู่

(แขกต้อยหม้อ)

- ๑ ในวันนี้แสนสุขสนกนัก
 ๑ พร้อมพรักสู้สำน้ำปลมจิต
 ๑ พลเมืองเลี้ยงทหารผู้ชาญฤทธิ
 ๑ ยำรงจิตทหารให้บ้านใจ
 ๑ ฝ่ายทหารกินจ้ำน้ำค
 ๑ ใต้กรอกหมขนมบ่งที่ตังให้
 ๑ ทั้งขนมส้มสุกและลูกไม้
 ๑ เขาเขียร์กลวักลันไปจนเตียนขอ
 ๑ พลเรือนเขื่อนหน้าคทำหิว
 ๑ จนท้องกิวส่ายใต้กระไรหนอ
 ๑ แต่เกรงหมู่โยอินกินไม่พอ
 ๑ เจ้าเมืองขอให้อคงคการกินว.

บทเรื่องสติ

(สมิงทองมอญ)

- แพท.— ยัดนันทานทหารสำราญคน
ทั่วทุกคนชั้นชมสมถวิล
เจ้าของบ้านน้องใสสมใจจันท
เห็นท่านกินเนยนมสมจิตเรา
ชอกล่าวคำอวยชัย
- ผ.บ.ก.— ไม่จำเป็น
ข้าเจ้าเห็นจะเสียเวลาเปล่า
อยากจะฟังแกหรือหือพวกเรา ?
- นาย.— ข้าพเจ้าทั้งสอง
- พล.— ไม่ต้องการ
- แพท.— ข้าขอพูดสักคำ
- ผ.บ.ก.— ไม่จำเป็น !
- แพท.— ข้าเจ้าเห็น
- ผ.บ.ก.— อย่างไรก็ตามข้างท่าน !
- แพท.— เสียแรงเตรียมสับชวี
- ผ.บ.ก.— ไม่ต้องการ !
- นาย.— เหล่าทหารหรือจะฟังพลเรือน

ผ.บ.ก.— ทหารฟังตนเองเท่านั้นเหมาะ
 คำไฟเพราะจับใจไม่มีเหมือน
 พดตรงมาตรงไปไม่แซะเขื่อน
นาย.— ^บจริงใหม่เพื่อน ?

พล.— ^บจริงซอรับนำจับใจ ฯ.

เจรจา

แพท.— เมื่อท่านไม่ต้องประสงค์ให้ข้าพเจ้าพูดให้พรแล้ว, ข้าพเจ้า
 ก็ไม่ขัดใจท่านหาไม่.

ผ.บ.ก.— ก็แล้ว. ถ้าเช่นนั้นฉันก็พอใจท่านก็พอใจ.

แพท.— ถูกแล้วซอรับ.

ผ.บ.ก.— อิมกันหมดแล้วหรือยัง ? ตามกันต่อ ๆ ลงไป.

(นายทหารถามกันลงไปตามลำดับยศ, สูงลงไปหาต่ำ.
 ถ้าใครถามข้ามชั้นกันผู้บังคับการก็ดูว่า “ทำไมถามข้ามชั้น”
 การตอบก็ตอบกันขึ้นมาเป็นลำดับเช่นนั้นเหมือนกัน, ใต้ความ
 ว่าอิมแล้ว.)

ผ.บ.ก.— ^บกรม—เตรียมมจกยหรี.

ผู้บังคับกองร้อย.— ^บกองร้อยเตรียมมจกยหรี.

(ทหารทุกคนหยิบบุหรือออกมาถือไว้มือ ๑ จัดไฟอีก
 มือ ๑ นั่งคอยฟังคำสั่งต่อไป.)

ผ.บ.ก. จุกุขหรีตามลักับหมวก.

ผู้บังคับกองร้อย. จุกุขหรีตามลักับหมวก.

นายหมวก ๓. หมวก ๓ ตรง ! คาบ—ขุหรี ! ชิต—ไฟ !

จุก ! หมวก—นั้ง !

(นายหมวกอื่น ๆ ก็ออกคำสั่งเช่นกัน)

ผ.บ.ก. นันมีใครอยู่คน ๓ ไม่สุขขุหรี ?

ร.อ. ชิต.— พลทหารสมิทขอรับ.

ผ.บ.ก. สมิท !

สมิท. (ยืนตรง) ขอรับผม !

ผ.บ.ก. มานี้ ! (สมิทออกมายืนตรงหน้าผู้บังคับการ)

คำสั่งให้จุกุขหรี แก่ไม่ได้ยินฤ ?

สมิท. ได้ยินขอรับผม.

ผ.บ.ก. ถ้าเช่นนั้นทำไมแก่ขัดคำสั่ง ?

สมิท. ผมสุขขุหรีไม่ได้ขอรับ.

ผ.บ.ก. ทำไม ?

สมิท. เมาขอรับผม.

ผ.บ.ก. แก่เป็นทหาร, เมายุหรีได้ฤ ? ถึงเมาก็ต้องสุข

ข้าไม่ยอมให้เสียวินัย.

สมิท. ผม _____ ผม _____

ผ.บ.ก. เอ็งจะเลียงผู้บังคับบัญชาชาๆ ? ผู้บังคับกอง
กักยามสนิทเสีย ๔๘ ชั่วโมง ! สนิท, เอ็งกลับไปนั่งที่, แล้วก
บุหรือสูยเคียว. ไป ! (สนิทค่านับแล้วกลับไปนั่งที่และจุดบุหรี่
ผู้บังคับการจึงหันไปพูดกับแพตเทต) นคราภิบาล, ทำ
เห็นใหม่วินัยของฉันทันเคร่งนัก ?

แพต. ซอรัย, เห็นแล้ว. แต่กัถ้ามันเมามุหรือจริง ๆ จะว่า
กระไร ?

ผ.บ.ก. ผู้บังคับบัญชาชายังไม่ได้อนุญาตให้เมาระเมาได้ฤ ?
ท่านเป็นทหารอยู่น้อยเวลานัก, ทั้งเวลาในวินัยก็คงไม่เคร่งเหมือน
เวลานี้, ท่านจึงยังคิดใจสงสัยอยู่. แต่เชื่อฉันทันเถะในกรมของฉันทันวินัย
เคร่งแข็งเทียว ! ฉันทันสั่งให้ทหารทำอะไรต้องทำทุกอย่าง. การที่รักษา
วินัยเช่นนี้เหมือนฝึกหัดไว้ให้ทหารมีความอดทน เพื่อจะได้ _____
(เหลียวไปเห็น ร.อ. บูด ขึ้นตรงกอยจะพูด) อะไร ?

บูต. พลทหารสนิทรายงานว่าไม่สบายซอรัย.

ผ.บ.ก. เป็นอะไร ?

บูต. ว่าเวียนหัวคลื่นไส้ ขออนุญาตไปนอน.

ผ.บ.ก. มีความเห็นนายแพทย์มากด้วยหรือเปล่า ?

บูต. หามได้ซอรัย.

ผ.บ.ก. ต้องมีความเห็นนายแพทย์มาก่อนจึงจะอนุญาตให้ลา
ป่วยได้.

บุค. ขอรบ ! (หันไปพูดกับสมิท, ซึ่งเวลานั้นแสดง
กิริยาคลุ้มไสมากขึ้น, จนพูดไม่มีใครออก, แล้วจึงหันมา
พูดกับผู้บังคับการต่อไป.) สมิทว่าจะไปหานายแพทย์เห็นจะไม่ทัน
เพราะจะอาเจียนอยู่เดี๋ยวนี้แล้ว.

ผ.บ.ก. ฉันยังไม่ได้อนุญาต, อาเจียนไม่ได้.

บุค. สมิท, ท่านผู้บังคับการไม่อนุญาตตามคำแกขอ (สมิท
ก้มลงไปได้ ไ้ตะ) สมิท ! ท่านจะทำอะไร ? ขัดคำสั่งท่านผู้บังคับ
การฤ ? (หันไปพูดกับผู้บังคับการ) พลทหารสมิทขัดคำสั่ง
ท่านแล้วขอรบ.

ผ.บ.ก. ขัดคำสั่งผู้บังคับการ, ชัง ๗ วัน.

บุค. จะไปรดให้ซึ่งตงแดนทขณหรือขอรบ ?

ผ.บ.ก. ชังตงแต่เดี๋ยวนี้.

บุค. ท่านไม่มีห้องขังขอรบ.

ผ.บ.ก. เออจริง ! ถ้าเช่นนั้นแล้วไป. ภาคที่ตงไว้ที่ ๓.

แพต. ท่านผู้บังคับการขอรบ, ผมได้เตรียมการเล่นไว้ให้ท่าน
ดูตามมีตามเกิด, จะไปรดดูหรือไม่ ?

ผ.บ.ก. มีอะไร ?

แพต. ลูกสาวผมบอกว่า พระเอนวนนมอดครมาตเมืองนพวก
หนึ่ง, ว่าลำแดงวิชาได้ต่าง ๆ.

ผ. ข. ก. อ้อ ! เป็นพลเรือนจะมีวิชาอะไรมาสำแดงได้, ฉันทยัง
แต่ไม่เห็นเลย.

แพท. ลูกสาวผมได้คู่แล้ว, เขาว่าสนุกพออยู่ได้.

ผ. ข. ก. อ้อ ! ความเห็นของผู้หญิงฉันไม่ว่าจะถือเอาเป็น
นียมินิยายอะไรนัก. แต่ก็เอาเถอะ, คุณเล่นสักหน่อยก็ได้.

(แพทเหตไ้ชักนไปตามลคร. อีกครู่ ๑ เมร์รีแมนออก
มาค้ำนั.)

เมร์รี. ผมต้องขอประทานอภัยในการที่พวกผู้หญิงในคณะลคร
ของผมไม่ได้อยู่ในสถานนี้ด้วย. เมื่อเขามาถึงสถานนี้ ทราบว่าไม่มี
อาหารพอที่จะรับประทาน, เขาก็พากันโกรธเลขขึ้นรถไฟไปเสียแล้ว.

แพท. แล้วกัน ! ถ้าเช่นนั้นจะเล่นอะไรให้ทหารคุณได้ล่ะ ?

เมร์รี. ถ้าท่านนครบาลช่วยกรุณาหน่อยก็จะพอเล่นได้.

แพท. จะให้ช่วยอย่างไร ?

เมร์รี. ผมขอยืมลูกสาวกับหลานสาวสักหน่อย.

แพท. อ้อ ! เขาจะเล่นได้ฤา ?

เมร์รี. หล่อนว่าหล่อนได้เคยหัดร้องรำอยู่บ้างแล้วที่โรงเรียน,
และเมื่อกกลางวันนั้นก็ไ้ลองซ้อมกันดูแล้วเห็นว่าพอใช้ได้.

แพท. อูะ ! อะไรมาถึงหยก ๆ ก็จับลูกหลานของคุณซ้อม
เป็นลครเสียแล้วละฤา ? ไวรจริง ๆ พ่อคุณ !

ผ. บ. ก. อ่ามัวพวกโตค้อยกันรำไรหน้อยเลย, จะเล่นอะไร
ก็เล่นไปเถอะ.

แพต. ก็อะไรจะให้ลูกหลานผมมาเล่นลครกลางเมืองเช่นนี้,
ผมมีเสียเกียรติก้อยแยะๆ ?

เมรวี. ผมขอชี้แจงว่า สมัยนี้ในอารยะประเทศ, เช่นประเทศ
อังกฤษและอเมริกาเป็นต้น, การร้องเล่นเต้นรำเป็นของที่ผู้ที่มี
กระทำเพื่อความรื่นเริงขางกาลขางสมัย, โดยไม่นับว่าเป็นการ
เสื่อมเสียเกียรติก้อย่างใดเลย.

ผ. บ. ก. ลูกของเขา ! และวันนี้ก็นับว่าเป็นกาลสมัยผิดปรกติ
อยู่แล้ว, เพราะกรมทหารของฉันทันได้มาเยี่ยมฉันทัน, ท่านนคราภิบาล
ก็ควรระจัดการต้อนรับให้เต็มฝีมือ.

แพต. ขอรับ, ก็แต่ว่า_____

ผ. บ. ก. แล้วกัน ! ท่านมีความจงรักภักดีรักชาติบ้านเมือง,
จนเลิกเนื้อและชีวิตก็ยอมสละได้ไม่ใช่ฤ ?

แพต. ก็เห็นจะได้ค้ออกขอรับ, ถ้าเป็นความจำเป็น.

ผ. บ. ก. ถ้าเช่นนั้นท่านจะยอมสละลูกสาวหลานสาวให้เล่น
บำรุงความรื่นเริงให้กรมทหารหน้อยไม่ได้เทียวฤ ?

แพต. ท่านผู้บังคับการพูดเช่นนั้นผมก็ขัดไม่ได้.

ผ. บ. ก. ชื่นซัดก็ได้ปากเจ้อเท่านั้นเอง (ยื่นกำหมัดใส่หน้า

นคราภิบาล.)

แพต. ผมไม่ซัดแล้วนี่ขอรับ, ไบรอกเอาหมัดไปเสียให้ไกล
ปากผมหน่อยสิ! (พูดกับเมร์รีแมน) ตกลงฉันอนุญาตตาม
ใจแก่แล้ว.

(เมร์รีแมนกำนပ်, กลับเข้าไปในโรง, แล้วพวกละคร
จึงจูงลูกสาวและหลานสาวของนคราภิบาลออกมาคนละคน, คือ
เมร์รีแมนกับเอลิสเบท, จอลดีกับมารี, ไบรัดกับแอนนี่, และ
สไมลกับคัทริน.)

ผ.บ.ก. นคราภิบาล, ท่านมีลูกหลานเรื่อย ๆ เช่นฉันเล่าจึงได้
ทวงน้ก.

แพต. (พอใจมาก, พูดอวดดี) พวกนี้จะเปนชอกก็ไป,
แต่ผมเห็นว่าในธานีใกล้เคียงจะหาหญิงเรื่อย ๆ เช่นนี้ไต่ยาก.

ผ.บ.ก. อย่าพูดมากนักเลย, จะเสียเวลาเปล่า ๆ.

แพต. เริ่มก็เริ่มสิ, พอลคร.

(พวกละครกับหญิงจัดแถวขึ้นเปนคู่ ๆ)

บทร้อง-พวกละครกับผู้หญิง

(นเรศร์ชนข้าง)

เมร์รี. ^{๕ ๕} อินชนชอว่าชาย

ชาย. ว่าชายไม่วายคิต

เมรวรี.

ขอชมชิตวนิกา

ชาย.

วนิกา

หญิง.

อย่ารู้

เมรวรี.

พี่ต้องแก่น้อย ๆ

ชาย.

น้อย ๆ เป็นที่อวย

เฮลีส.

อย่ามาเผาเชื้อ

หญิง.

เชื้อให้รำคาญ

เมรวรี.

หล่อนแกลังก์กักริต

ชาย.

กักริตขั้วกักริต

เฮลีส.

กูเอาชียิ่งได้

หญิง.

ยิ่งไลโยยิ่งหาญ

เมรวรี.

ขอชนใจ

เฮลีส.

ถอยไป

หญิง.

อย่าไฟพาด

เมรวรี.

ไปเสียจริงนงควาญ

ชาย.

นงควาญจะโตกา

เฮลีส.

ช่างอวกักผูกได้

หญิง.

ผูกได้ไม่ชายปาก

<u>เฮลีส.</u>	ไม่กระตาคใจข้าง
<u>หญิง.</u>	ใจข้าง
<u>ชาย.</u>	ข้างแตร้งว่า
<u>เฮลีส.</u>	ขั้วเล่นหน้อยเป็นไร
<u>หญิง.</u>	เป็นไรโยโกรรกา
<u>เมรวี.</u>	อ้อขั้วเล่นหรือจำ
<u>ชาย.</u>	หรือจำไม่ว่าไร
<u>เฮลีส.</u>	อันหญิงชายยอมหมาย
<u>หญิง.</u>	ยอมหมายเป็นคู่ ^A ชน
<u>เมรวี.</u>	ภิรมย์ ^A ร่นร่วมจิต
<u>ชาย.</u>	ร่วมจิตพิศมัย
<u>เมรวี.</u>	} คาประสขตารัก
<u>เฮลีส.</u>	
<u>หญิง.</u>	} ตารักสมัคไชรั
<u>ชาย.</u>	
<u>เมรวี.</u>	} ใจกับใจต่อคค
<u>เฮลีส.</u>	
<u>หญิง.</u>	} ต่อคคคสนิจกัน
<u>ชาย.</u>	

(เมื่อร้องจบคนอื่นตบมือ; พวกทหารแสดงความพอใจ
อย่างอ้ออึ้ง.)

เจรจา

ผ.บ.ก. ค่ะมาก! ค่ะมาก! อย่างไรหรือ, นคราภิบาล?

แพต. ค่ะจนจนลกจนพอง! ถ้าผมรู้ว่าจะทำท่าเห็นจริงเห็นจัง ฉะนั้นล่ะก็ผมคงไม่อนุญาตให้ลูกหลานผมเล่นปืนแน่.

ผ.บ.ก. พุ่โธ้! ท่านนี่ขี้ขี้ไปไค้. ขอให้ท่านตรวจดูให้ ค่ะคงจะต้องรู้ ลักว่า ถ้าแม้ว่าลูกสาวหลานสาวของท่านจะชอบซำก็ ค่ะคงจะได้ชอบซำเสียตั้งแต่เวลาที่เขาซำมกันเมื่อเขานี้แล้วละ. (หันไปพูด กับเมร์รีแมน) ฉนั้นขอยใจที่แกไค้กระทำควมร้นเริงบรรเทิงใจให้ แก่ทหารเป็นอันมาก.

เมร์รี. ผมยินดีที่ท่านผู้บังคับขำพอใจ. ถ้าจะไปรดให้ผมเล่น ต่อไปอีกก็ขี้ขงพอจะเล่นไค้.

ผ.บ.ก. ขอยใจ, พอแล้ว; ฉนั้นมิขระระต้องทำ. (เมร์รีแมน กับพวกละครต่างคนต่างจงผู้หญิงคู้ของตนเข้าโรง.) ทหารลุก จากโต๊ะไค้.

บ๊ต. กรม—ตรง! พักแถว! ไปไค้!

(ทหารต่างคนต่างลุกขึ้น และแยกย้ายไปยืนหรือเดิน เปนกลุ่ม ๆ, และมีพลเมืองออกมาเก็บโต๊ะเก้าอี้เข้าไป.)

ผ.บ.ก. น้แน่นอนคราภิบาล, ฉนั้นมีระระไรอันหนึ่งซึ่งต้องขอให้ ท่านช่วยลักหน้อย.

แพต. ถ้าผมช่วยไค้ก็ยินดี.

ผ.บ.ก. ฉันทูเขาร้องรำทำเพลงเมื่อกันทำให้ฉันนึกขึ้นมาได้ว่า
กรมของฉันยังยกพร่องอยู่แค่เมียเท่านั้น. ดูข้างเป็นของหายาก
เสียจริง ๆ.

แพต. ผมไม่เข้าใจว่าทำไมจะยากกว่าพลเรือน.

ผ.บ.ก. ก็ทหารเหมือนพลเรือนเมื่อไรล่ะ?

แพต. ถูกแล้ว ผมเขลาไปหน่อย.

ผ.บ.ก. อ้อ! ที่จริงถ้าเมื่อคำนึงว่าคุณท่านเป็นพลเรือนแล้วฉันก็
เห็นว่าไม่สู้กระไรนักดอก; แต่พูดๆกันเถอะ. ท่านจะช่วยเหลือเมียให้
ทหารของฉันได้บ้างไหม?

แพต. ก็ให้เขาหาของเขาเองจะมีดีกว่าหรือท่าน?

ผ.บ.ก. นี่! เช่นนี้, ท่านสั่งแกลงพลเรือนออกมาอีกแล้ว. การ
หาเมียต้องใช้สมองบ้างไม่ใช่ฤ?

แพต. ก็เห็นจะต้องใช้บ้างเล็กน้อย.

ผ.บ.ก. นั่น! เพราะฉะนั้นฉันจะอนุญาตให้ทหารของฉันทำไม่ได้.
ทหารในกรมของฉันไม่ให้ใช้สมองเลย, คอยแต่ฟังคำสั่งผู้บังคับบัญชา
พอแล้ว. ผ.บ.ก. ไม่น่าที่คิด.

แพต. ถ้าเช่นนั้นจะไปขอให้ทำอย่างไร?

ผ.บ.ก. เรียกผู้หญิงมาเข้าแถว, แล้วออกคำสั่งว่าให้เตรียมตัว
จับคู่กับทหาร, เท่านั้นที่พอแล้ว,

แพต. ผู้หญิง! มาเข้าแถวทางนี้.

(ผู้หญิงทั้งหมด ทั้งภรรยาแลลูกหลานนคราภิบาลด้วย
ออกมายืนเรียงแถวข้าง ๑ ทหารยืนเรียงอยู่อีกข้างหนึ่ง.)

บทวิธัง-แพตเทศ

(โยนดาบ)

- ๑) ดูรานาริมศิริ
 วันนั้สี่เป็นวันสำคัญใหญ่
 ขอเหล่านาริงคี่ใจ
 จะไ้เก็ยรติยศปรากฏาน
 ทัวยกรมทหารชาญฤทธิ
 ไ้ไ้มายังธานีอันไพศาล
 เพื่เลือกคู่สู้สมภิมย์สรานู
 เหล่าทหารจะเลือกเราเป็นเมีย
 ถึงแม้ใครมีคู่อยู่แล้วเพือน
 ถ้าเขาเป็นพลเรือนจงทิ้งเสีย
 จะไ้ไ้กันภรรยาหมอลอกเคลือบ
 อย่าต้องเกิดขก้องกล่อมวงขอมยีน ๖.

บทร้อง-ผู้บังคับการกับทหาร

(พม่าเห่)

- ผ.บ.ก. ^{ผู้}ฉวนนพวกเราเหล่าทหาร
 จะไ้^{ผู้}คู้^{ผู้}อยู่^{ผู้}สรวาญสมถวิล
- ทหาร. จะไ้^{ผู้}คู้^{ผู้}อยู่^{ผู้}สรวาญสมถวิล
- ผ.บ.ก. จะไ้^{ผู้}บัล^{ผู้}มเปรม^{ผู้}พระ^{ผู้}โลม^{ผู้}โคม^{ผู้}มยุ^{ผู้}พิน
 เหมือน^{ผู้}ใจ^{ผู้}เงิน^{ผู้}ตนา^{ผู้}มา^{ผู้}ช้านาน
- ทหาร. เหมือน^{ผู้}ใจ^{ผู้}เงิน^{ผู้}ตนา^{ผู้}มา^{ผู้}ช้านาน
- ผ.บ.ก. เราขอ^{ผู้}ยวง^{ผู้}แม่^{ผู้}หญิง^{ผู้}อย่า^{ผู้}กริ่ง^{ผู้}ใจ
 จะ^{ผู้}เลียง^{ผู้}ให้^{ผู้}เป็น^{ผู้}สุข^{ผู้}เกษม^{ผู้}สถาน^{ผู้}ต์
- ทหาร. จะ^{ผู้}เลียง^{ผู้}ให้^{ผู้}เป็น^{ผู้}สุข^{ผู้}เกษม^{ผู้}สถาน^{ผู้}ต์
- ผ.บ.ก. จะ^{ผู้}ถนอม^{ผู้}ตัว^{ผู้}เจ้า^{ผู้}เขาว^{ผู้}มา^{ผู้}ลย์^{ผู้}
 จน^{ผู้}กว่า^{ผู้}ชิวาน^{ผู้}จะ^{ผู้}บร^{ผู้}รอย
- ทหาร. จน^{ผู้}กว่า^{ผู้}ชิวาน^{ผู้}จะ^{ผู้}บร^{ผู้}รอย.

เจรจา

แพท. นี้แล้วจะทำอย่างไรกันต่อไปขอรับ? จะให้ทหารต่างคน
 ต่างเลือกคู่กันอย่างนั้นฤ?

ผ.บ.ก. ไม่ได้, เสียเวลาเปล่า. ควรจับคู่กันตามลำดับชั้นยศ
 และอาวุโส. เช่นตัวฉันก็ต้องจับคู่กับแม่คนหัวแถวนี้ (ชี้มาร์ท)

มารุทา. ฮะ ! คิดฉันไม่ยอม.

ผ.บ.ก. ฉันไม่ต้องการความเห็นของหล่อนเลย ! ที่จริงหล่อนก็ไม่ใช่ว่าสะสรวยเช่นนางสวรรค์, แล้วก็ดูเหมือนอายุก็จะล่วงเข้าไปอะไอล้วนแล้วด้วยซ้ำ; แต่ฉันเลือกหล่อนก็เพราะหล่อนอยู่หัวแถวเท่านั้น, เพราะฉันนั้นหล่อนควรจะรู้สึกเป็นเกียรติยศมากทีเดียว.

มารุทา. คิดฉันก็รู้สึกเป็นเกียรติยศมากอยู่เหมือนกัน, แต่มีความเสียใจที่มีความขัดข้องในส่วนตัวอยู่:

ผ.บ.ก. ไม่ควรระยอกเอาการส่วนตัวมากกล่าวในที่. หล่อนต้องเข้าใจว่าการที่ทหารเลือกคุณนั้น เป็นการแผ่นดินอัน ๑, คือเป็นเหมือนการเพาะทหารชนไว้อีก.

มารุทา. ก็แต่ว่า _____

ผ.บ.ก. ฉันมีความเสียใจ ! ฟังคำอธิบายก็ยาวต่อไปไม่ได้. ตามธรรมดาฉันเห็นว่าความเห็นของพลเรือนไม่เป็นของที่ควรฟังด้วยประการใด ๆ เลยทีเดียว.

มารุทา. อู๋ก็ถ้าแพตเทศแก่ตกลงละก็ได้สิคะ.

ผ.บ.ก. แพตเทศจะมาเกี่ยวอะไรด้วย.

แพต. ผมไม่อยากจะชี้ใจท่านเลย แต่ว่า _____

ผ.บ.ก. แต่ว่าอะไร ?

แพต. หลึงคนนั้นเป็นภรรยาผมเอง.

ผ.บ.ก. ฮะ ! ก็อย่างนั้นถึงมาเข้าแถวกับเขาค้วยทำไม ?

มาร์ธา. (ออกเคือง) ก็เรียกฉันมาเข้าแถวจะไม่ให้มา
อย่างไร? ใครจะไปรู้ว่าจะมาเรียกแถวเล็กคู่กันเช่นนั้น.

ผ.บ.ก. หยุคหยุค! ฉันทนวกหูเต็มทีแล้ว.

แพต. มาร์ธา! มาร์ธา! ขอที! อย่าเถียงท่าน.
หล่อนไม่รู้หรือว่าการเรียงกับ ทหารมีโทษ ตามบัญญัติ ปกครองพลเรือน
มาตรา_____

ผ.บ.ก. แกกิ่งคพคเสี่ยข้างระกั, ฉันอึดทนเต็มทีแล้ว.

แพต. ขอรับประทานโทษ. ผมไม่พูดอีกละ.

ผ.บ.ก. ก็แล้ว. ผู้หญิง! ใครมีผิวแล้วออกไปจากแถว.

(ผู้หญิงบางคนออกจากแถวไป) เฮอ! วัภแถวใหม่เช่นนั้น ฉันข้งชอบ
มากซึน, เพราะฉันจะไต่แม่รูปงามคนหัวแถวนั้น. (ซึมาร์กัะเรต)
ฉันพอใจมากกว่าเมื่อแต่กััน.

มาร์. ก็ฉันรู้ดีกั่ขยวคิยคมากเหมือนกััน แต่ว้า_____

ผ.บ.ก. อ้าว! มีผิวเสี่ยแล้วเหมือนกัันฎา? ถ้ามีแล้ว ทำไม
ไม่ออกจากแถวไป?

มาร์. ก็ฉันยังไม่มืผิวมีไต่ แต่ว้า_____

ผ.บ.ก. ถ้ายังไม่มืผิวอยู่แล้วจะมีข้อขัคขัของอะไร? หล่อนจะ
ไต่ถึงผู้ขัคขัการเป็นผิวแล้ว, ยังจะไม่พอใจอีกฎา? หรือหล่อนจะคัอง
การขอผล?

มาร์. มีไต่เจ้าคะ.

ผ.บ.ก. ถ้าเช่นนั้นจะพูดอะไรอีก ? เสียเวลา ! (หันไปทางทหาร) แถวตามลำดับยศแถวๆไล่ (ทหารจัดแถว.) แถว—ตรง ! หน้า—เดิน ! หยุก ! จับมือหญิงที่ตรงหน้าของตน—จับ ! ว่าตามข้าพเจ้า : นี่แน่ะหล่อนจำ พี่รักนักหนา หล่อนอย่าสงสัย เชิญหล่อนรักตอย พี่จะชอบใจ ขอเชิญหล่อนไป เป็นคู่อยู่ครอง. (แล้วจึงพูดเป็นทางออกคำสั่งแก่ทหารต่อไป.) แถวปล่อยมือหญิง—ปล่อย ! กลับหลัง—หัน ! หน้า—เดิน ! หยุก ! กลับหลัง—หัน ! (พูดกับแพตเทด) นคราภิบาล ล้มมอบให้โยนนำที่ท่านจัดเตรียมการแต่งงานต่อไป.

แพต. จะไปรักเมื่อไร ?

ผ.บ.ก. ต้องในเวลาบ่ายวันนี้เอง, เพราะพรุ่งนี้เข้ากรมจะต้องออกเดินจากเมืองนี้, เพื่อฝึกหัดเดินทางไกลต่อไปที่เคียว.

แพต. เวลานั้นอยู่หน่อย, ผมกลัวจะเตรียมการไม่ทัน.

ผ.บ.ก. ทำไมจะไม่ทัน. หาขาดหลวงมาสักคน ๑ ให้ทำพิธีก็พอแล้ว.

แพต. ก็ผู้หญิงเขาคงต้องการเตรียมเสื้อผ้าบ้าง.

ผ.บ.ก. ทำไมเคียวเขาแก่ผ้าอยู่ๆ ?

แพท. หามีไต่, แต่เป็นธรรมดา เมื่อจะแต่งงานเขาก็ควรจะ
ต้องการหาเครื่องแต่งตัวที่งาม ๆ หน่อย, พอเป็นหน้าเป็นตา.

ผ.บ.ก. ฉันไม่เห็นจำเป็นเลย ! ทหารจะแต่งงานกับตัวผู้หญิง
ต่างหาก, ไม่ใช่จะแต่งงานกับเสื้อผ้า ! ฉันจะต้องให้ทหารไปพักผ่อน
เสียที่หนึ่งก่อน, เมื่อพร้อมแล้วจึงจะมาที่สนามนี้ใหม่. ผู้บังคับกองพา
ทหารไปที่พัก.

(ทหารเดินแถวเข้าโรง ร้องเพลงอย่างที่ได้เดินเข้ามา
คือ “พวกเราเหล่าทหารชาวนสนาม” ๑ ล ๑. แต่ไม่ต้องร้อง
หมด, เพียงสองคำก็พอ; พอให้แถวเข้าโรงหมดแล้วก็หยุด
ร้องได้. ผู้ชายเดินตามทหารเข้าโรง, แต่ผู้หญิงคงอยู่.)

แพท. มาร์ธา, ฉันขอมอบหล่อนให้เป็นหน้าที่ที่หมายพวกผู้
หญิงมาให้พร้อมสำหรับการแต่งงานข้ายวันนี้. ส่วนตัวฉันจะต้องไปเชิญ
แขกหลวงและจัดเตรียมสมมุติกระเบียนแต่งงานไว้ให้พร้อม.

มาร์ธา. นี่แน่, ฉันกุมมันอย่างไร ๆ อยู่. จะจับผู้หญิงของเราไป
แต่งงานเสียเลย ๆ ไม่ต้องให้เขามีเสียงข้างเลยที่เดียวฤ ?

แพท. มาร์ธา, ฉันต้องรับสารภาพกับหล่อนว่า ฉันก็ออกจะรู้
สึกว่ามันอย่างไร ๆ อยู่, และถ้าเรองนี้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องแก่พลเรือนเท่า
นั้น ฉันก็จะขอผิดกรอกก่อนที่เดียว, แต่ก็เป็นการเกี่ยวกับทหาร
ก็ผิดกันอยู่.

มาร์ธา. ทำไมจะต้องผิดกัน ? ทหารไม่ใช่คนเหมือนกันฤ ?

แพท. ก็ไม่ใช่่นะสิ! เขาเป็นทหารจะเรียกว่าเขาเป็นคนอย่างไรได้.

เอลิส. แต่ก็นี่ข้าจะคิดอย่างไรล่ะ ?

แพท. พ่อจะคิดอะไรได้นอกจากยอมเขา.

เอลิส. แล้วกัน ? จะยอมได้ฤๅ ? ข้ารู้ใหม่ว่าในพวกผู้หญิง
- เขาก็มีคนที่รักอยู่แล้วหลายคน, จะให้เขาทำอะไร ?

แพท. ไม่รู้ ! (ผู้หญิงร้องอ้ออิงว่า “ จะใช้ได้ฤๅ ? ”)
จะใช้ได้หรือไม่ได้ก็ต้องกัดฟันทนละแม่คุณ !

เอลิส. ข้าพูดเช่นนั้นไม่ถูก ! ข้าเป็นคนรกริบขาด, จะเล็งความ
รับผิดชอบเสียเช่นนั้นได้ฤๅ ?

แพท. เจ้าอย่าพูดมากนักเลย. เจ้าเองนะแหละควรรับผิดชอบ.

เอลิส. ทำไมคะ ?

แพท. ก็เจ้ากับพวกละครสาระแนออกมาร้องเกี่ยว และทำท่า
โลมให้เขาคู่นั้นสิ, คาผู้ยังค้ำการกับทหารจึงได้เกิดกระเด็นเสียวขึ้นมา.
เจ้ากับพวกละครเป็นต้นเหตุ ก็ควรจะช่วยกันออกความคิดแก้ไขเองสิ !
ไปเถอะมาร์ธา. (พามาร์ธาเข้าโรงไป)

เอลิส. ไม่ได้การละพวกเรา! คราวนี้เราจะต้องเดือดร้อน
กันใหญ่เสียแล้ว. เกิดมาไม่เคยพบเคยเห็นการเลือกคู่เช่นนี้. เขาตัว
เป็นทาสเสียดีกว่า ! แต่ครั้งนี้เราจะซัดขึ้นก็น่าจะเกิดเหตุใหญ่.

มาร์. เกิดก็เกิดเถอะ, จะมากดหัวเราอย่างนี้ยอมได้ฤๅ ?

แอนนี่. ไม่ยอมจะทำอย่างไร ?

มารี. ก็แต่คนทำงานเขายัง “สไตร์ก” ไร, พวกเราจะ “สไตร์ก” บ้างไม่ได้ฤ ? (พวกผู้หญิงแสดงความเห็นชอบด้วย.)

แอนน์. ซ้ำก่อน ! ต้องคิดการให้รอบคอบ. ถ้าเรา “สไตร์ก” ก็จะถูกหาว่าก่อการจลาจล.

มารี. ก่อก่ก่อสิ, เรามันเหลือทนแล้วนี่.

เอลิส. จริง ! พี่เห็นด้วย.

มารี. ถ้าเช่นนั้นพี่ช่วยเป็นผู้พูดชักชวนหน่อยสิ, พี่เป็นคนช่างพูดอยู่; ขนย่นขนเกาอไ้ยว.

เอลิส. ไ้สิ. (ขึ้นยืนบนเก้าอี้ ผู้หญิงตบมือกันกราว.)

(บทร้อง-เอลิสะเบทกับหญิง)

(บันทลิ่งนอก)

เอลิส.— นีแนนนแม่สาว ๆ
มันเกิดการราวราวนี้ใหญ่
เราจะยอมให้จับขังขี้ใจ
จะยอมหรืออย่างไร

หญิง.— เราไม่ยอม

เอลิส.— จะขังขี้คงจิดให้ผิกลู่
คุณเถิกคผู้ใหญ่ไม่ถนอม
ทหารว่าอย่างไรไฟลไปยอม
เราหรือจะนอนน้อม

หญิง— ไม่ยอมเลย

เฮลิส.— อันการเลือกหาผัวตัวไม่รัก
 ทักซ์จะหนักพุ่มฟก ไช้อักเอ๋ย
 ถึงจะยวนชวนชมกริมย์เซย
 ใจก็เผลอองอ้า

หญิง— ไม่น่าภา

เฮลิส.— ถ้ายิ่งได้คู่ผัวที่ตัวเกลียด
 จะขงเคียดขี้กลิ่น

หญิง— แค้นหนักหนา

เฮลิส.— ถ้าผัวชออาจกาจกาษา
 เขาก็จะตีค่า

หญิง— ไม่ปรารถ

เฮลิส.— คนหรือจะยอม

หญิง— ยอมไม่ได้

เฮลิส.— จะเปนไรเปนไป

หญิง— เออฟ้าผี

เฮลิส.— ถ้าผู้ใหญ่จะท้าว

หญิง— ท้าวไปซี

เฮลิส.— ถ้าผู้ใหญ่จะตี

หญิง— ก็ยอมตาย

เอลิส.— ถ้ากระนั้นมันคงงใจพร้อม
จะไม่ยอมแน่หรือเราทั้งหลาย

หญิง.— เช่นไม่ยอมแน่แท้แม่จะตาย
ก็ไม่ย้ายยักถอยสักหน่อยเลย

เจรจา

เอลิส. นี่แม่สาว ๆ ทั้งหลาย, ฉันรู้สึกอยู่ที่ที่เคี้ยวว่า ตัวฉันก็ยั้ง ๆ มีความผิด ในการที่ได้มาร้องรำทำเพลงจนทำให้ทหารเกิดคิดอยากมีเมีย, เพราะฉะนั้นฉันก็ยั้ง ๆ จะขอรับอาสาเป็นผู้คิดแก้ไขให้พวกเราทั้งหลายได้รอดพ้นจากการถูกบังคับให้แต่งงานกับทหารโดยไม่ได้ตั้งใจ.

มารี. ถูกแล้ว! อย่างไร ๆ ก็ต้องช่วยกันคิดแก้ไขให้จงได้.

แอนน์. ต้องตรึกตรองดูโดยรอบคอบก่อนนะ. การที่เราจะคิดทำการชกชิงตัวกำลังที่ไหนจะสู้เขาไหว, เพราะทหารมีกำลังและมีอาวุธ, คงปราบพวกเรายับยั้งไปหมดเท่านั้น.

มารี. ยับยั้งยอม! ยอมตายเสียดีกว่าที่จะต้องเป็นทาส.

(พวกผู้หญิงตบมือ และเปล่งอุทานแสดงความเห็นชอบด้วย.)

เอลิส. ที่จริงฉันเห็นด้วยกับแอนน์. เราจะต่อสู้เขาด้วยกำลังคงไม่ไหวแน่, และฉันเกรงว่าตายก็จะไม่ตาย, และในที่สุดก็จะต้องเป็นไปตามความปรารถนาของเขาเท่านั้น.

มารี. ถ้าฉันจะคิดอย่างไรล่ะ ?

เฮลีส. เราเป็นผู้หญิง ค่อยๆ ศึกษากำลังกายไม่ได้ ต้องอาศัย
กำลังความคิด, ต้องใช้อุบายเอาตัวรอดให้จงได้.

มารี. ก็ถูกละ; แต่พี่จะคิดอย่างไร ?

เฮลีส. พี่มีความคิดพอเป็นเลา ๆ อยู่แล้ว, แต่จะต้องขบถญา
หาฤกษ์กับเมารีแม่คนก่อน, เขาจะได้ช่วยแนะนำและช่วยดำเนินอุบายให้
เป็นผลสำเร็จ.

มารี. แดงอุบายให้ที่ประชุมฟังพอเป็นเลา ๆ ไม่ได้ฤ ?

เฮลีส. ขอโทษเถอะ, แต่พี่ก็เป็นผู้หญิงอยู่เอง เพราะฉะนั้นก็รู้
อยู่แก่ใจเอง ว่าผู้หญิงขี้อความลับยากปานใด. ถ้าให้รู้กันมาก ๆ น่า
กลัวจะห้ามปากไว้ไม่ได้ ! ขอให้หล่อนทุกคนไว้ใจฉันสักครั้งเถิด. ขอ
ให้ต่างคนต่างทำเป็นไม่รู้ไม่เห็น, และทำเป็นยินยอมตามความประสงค์
ของพวกเขา; แต่ฉันรับรองว่าพี่แ่่งงานจะไม่ทันสำเร็จก่อนที่พี่จะได้
เห็นของสกน. หล่อนยอมไว้ใจฉันฤ ? (พวกผู้หญิงรับรองว่าย่อม.)
ถ้าเช่นนั้นต่างคนต่างไปเถอะ.

(ผู้หญิงต่างคนต่างแยกย้ายเข้าโรงหมด, คงเหลือแต่
มารีกระเรตอยู่คนเดียว.) ✓

• บทวิธัง—มารีกระเรต.

(ตनाव)

๑ ไธ้อักเฮียอกฟกอนาด

เหมือนเพลิงกาจของเดกิงมาเวิงผลาญ

เมื่อคาบคายคำซึ้งหวาน
 เหมือนไฟราญรมใหม่ในอุรา
 ถึงอยู่แค่แลไปเหมือนไกลแสน
 คุกแน่นกำบังอยู่หลังผา
 เสียดแรงอยากเห็นซึ้งสรวา
 ถึงยามมา ๆ พวากไปจากกัน
 เมื่อแรกรักสกลใจใครจะเท่า
 เหมือนตัวเราชนแคว้นแดนสวรรค์
 ไ้อ้ใครจะหว่านหมายมีตรัสสนิทกัน
 มาต้องพลันเวทร้ายห่างเหินรัก ๆ.

(พอมารีกะเรตเริ่มร้อง นายร้อยตรี แพร์ - ใต้ ออก
 มาและปืนแอบฟังอยู่ จนร้องจบจึงเดินออกมากกลางโรงและ
 ร้องตอบ.)

บทร้อง - แพร์

(ธรณีสั่งให้)

- ๑ ฟังคำน้ำเสียงสำเนียงเพราะ
 แสนเสนาะคำหวานสงสารหนัก
 กามเทพผู้เป็นเจ้ารัก
 แผลงศรมายัดกลางหทัย
 ความรักโฉมตรูไม่รู้จัก

จะขยับตัวมรดกไม่ผ่อนไค้
 ดึงตัวจากน้องต้องจำไป
 แต่ดวงใจไม่พรากไปจากน้อง
 แม้มีได้เซยชมภริมย์คู่
 ไม่ขออยู่ใตใครมาใผ่ต้อ
 เมื่อใดเจางามชนผวอนครอง
 พกต้องปลงชีพแลรีบตาย ฯ

บทร้องคู่ - แพร์กับมารี กะเวต

(ขึ้นพลับพลา)

มารี.

ฟังถ้อยน้อยหรือช่างแสวงสรร
 หรือเธอเห็นว่าฉันนั้นใจง่าย
 เล่นล้นปลิ้นปลอกหลอกไต่กาย
 หรือว่าหมายจะเซื่อวาจา

แพร์.

พิพทจริงบอกหญิงอย่างจริงจิต
 แม้ไม่สมที่คิดเสนาหา
 ถังฟ้าแจ่มแสงควันและรัตนทวา
 ก็เหมือนพามคมลอนนการ

มารี.

ก็แต่พกดั้นไค้ไม่เร่งคิด
 ให้ไค้ชิตเซยชมสมสมาน

แฟร์.

จนใจแล้วเจ้าเขามาเลย
เพราะพี่เป็นทหารจึงสวดคึก

มาร.

ขอทหารแล้วตั้งผู้หญิงได้
ถึงจะทำอย่างไรก็ไม่ผิด

แฟร์.

มิใช่พี่เพิกเฉยเลยสักนิก
แต่มีนิตติสารพัชชวินัย

มาร.

นายเขาแย้งตัวน้อง

แฟร์.

ต้องยอมเสีย

มาร.

เขาจะเอาเป็นเมีย

แฟร์.

ต้องยอมให้

ทั้งสอง

ถ้ากระนั้นเป็นกรรมต้องจำไกล
รักวินัยแน่นหนากว่าชีวิต ฯ

(เมื่อ ๒ คนนี้ร้องคำท้าย ผู้บังคับการออกมาเห็น

แฟร์กับมารีกระเรตกอกกัน, ยืนตลิ่ง, จนเขาร้องจบแล้วจึง
พูดออก.)

เจรจา

ผ.บ.ก. นายร้อยตรีแฟร์ !

แฟร์. (ตกใจ, ปล່อยมารีกระเรตก, แล้วยืนตรง.)

ขอรับผม !

ผ.บ.ก. นั่นแกทำอะไร ?

แพร์. กอดผู้หญิงชอรัย.

ผ.ย.ก. ก็ผู้หญิงคนนี้เป็นคู่ของฉันไม่ใช่ฤา ?

แพร์. ตามที่ท่านจัดแต่กันเป็นเช่นนั้นชอรัย.

ผ.ย.ก. ถ้าอย่างนั้นทำไมแกกอดเขา ?

แพร์. เพราะผมรักเขาชอรัย.

ผ.ย.ก. แกรักผิดคู่เช่นนั้น มีผิดวินัยฤา ?

แพร์. ผมรักกันอยู่ก่อนแล้วชอรัย.

ผ.ย.ก. การที่แกจะรักกันอยู่ก่อนหรือไม่นั้นฉันไม่รู้ด้วย, แต่
วันนี้ฉันได้เลือกหญิงคนนี้เป็นคู่ของฉันแล้ว, แกก็เห็นอยู่แล้วยังขึ้นมา
กอดเขา, แกทำผิดวินัยมาก.

แพร์. พุทโธ! ถึงผมเป็นทหารผมก็เป็นคน ๆ ๑ เหมือนกัน.

ผ.ย.ก. แกไม่ต้องพูด! แกจะเป็นทั้งทหารทั้งคนอย่างไรได้?
แกเป็นทหารแล้วแกต้องเลิกเป็นคน.

แพร์. แล้วกันสิชอรัย, ถ้าเช่นนั้น_____

ผ.ย.ก. ยังจะเถียงผู้บังคับบัญชาอีก! โทษมาก! เฮ้ย
แตรยาว! (พลแตรวิ่งออกมา) เข้าประชุม!

(แตรยาวเป่าประชุม. แตรทหารเดินออกมาในบังคับ
บัญชานายร้อยเอกบูต; นคราภิบาลและพลเมืองพากันตาม
ออกมา.)

ผ.บ.ก. นายร้อยเอกบูต, จับตัวนายร้อยตรีแฟร์คุมไว้ แล้ว
ฉันจะออกคำสั่งตั้งศาลพิจารณาคดีต่อไป.

(บูตสั่งทหารออกมาจับตัวแฟร์คุมไว้)

แพต. เฮ้! นี่โทษผิดอะไร?

ผ.บ.ก. ที่จริงแกเป็นพลเรือน, ไม่มีควมจำเป็นอะไรจะบอก;
แต่เพราะท่านเป็นเมืองของแก เพราะฉะนั้นฉันจะบอกให้. นายร้อยตรีผู้นั้น
ได้บังอาจชิงคู่ของฉัน; ฉันเห็นกำลังกอดกันที่เดียว.

แพต. มาร์กระเวต! นี้อย่างไรกัน, จริงเช่นนั้นฤๅ?

มาร์. ถ้าจะว่าจริงก็จริง, ไม่จริงก็ไม่จริง.

แพต. พ่อไม่เข้าใจ อธิบายไป.

มาร์. นายร้อยตรีแฟร์ได้รักใคร่กับคดีฉันอยู่ก่อนแล้ว, แต่
ก็ฉันขี้ความไว้.

ผ.บ.ก. ชั้นนั้นไม่ใช่ข้อควรยกเอามาแก้ตัวเลย.

แพต. เฮ้! ก็เขามันกันไว้แล้วก่อนละก็_____

ผ.บ.ก. เขาบอกแต่ว่าเขารักกันอยู่ก่อนเท่านั้น, ทำไมพลิก
แผลงแกลั้งกล่าวไปว่าเขามันกัน? หรือแกเต็มใจจะยกให้นายร้อยตรี
แฟร์มากกว่าให้ฉัน?

แพต. หามีได้ข้อรับ, หามีได้.

ผ.บ.ก. ถ้าเช่นนั้นก็อย่าเสียเวลาเลย. เวลานั้นก็ย้ายแล้ว,

เรียกตัวบาทหลวงมาเถอะ.

แพต. ผมเสียใจ, ใต้ให้คนไปเชิญแล้ว ไม่พบ.

ผ.บ.ก. ออระ! ถ้าฉันก็ต้องให้นคราภิบาลจัดการแต่งตั้งให้เท่า
นั้นเอง. ให้คนไปเอาสมุดทะเบียนมาทันทีเดี๋ยวนี้แหละ.

แพต. ผมเสียใจจริง ๆ, แต่สมุดทะเบียนไม่ทราบว่าจะหายไป
เสียไหน; ผมค้นทั่วแล้วก็ไม่พบ.

ผ.บ.ก. ช่างเถอะ! ใช้กระดาษลงชื่อเอาแทนก็ได้.

แพต. ผมเสียใจ, แต่ผมจะทำเช่นนั้นไม่ได้.

ผ.บ.ก. ทำไม?

แพต. เพราะผิดกฎหมาย.

ผ.บ.ก. กฎหมายพลเรือนฉันไม่รู้ และไม่เกี่ยวข้องกับอะไร
กับฉัน.

แพต. ก็ผมจำเป็นต้องประพฤติตามกฎหมายนี่นะ! ถ้าผม
ทำตามความประสงค์ของท่านผู้บังคับการผมก็ต้องคิดตรงเท่านั้นเอง.

ผ.บ.ก. จะติดก็ติดไปละสิ! ฉันไม่ขัดข้องเลย.

แพต. ผมขัดข้อง.

ผ.บ.ก. ในว่านะแกจะไม่ยอมทำตามความประสงค์ของฉันฉัน

ๆ?

แพต. ข้อสำคัญคือผมไม่เต็มใจจะติดตรงนั้นแหละ.

ผ.บ.ก. ก็ให้มันรู้กันไป! บุ๊ต, จับตัวนคราภิบาลไว้. พรุ่งนี้

เข้าเอาตัวแก่ทำเข้าให้ทหารซ้อมยิงเล่นเสียให้สนุก! (บூตสั่งทหาร
จับแพตเหตุด่วนไว้.)

(เอลิสะเบท, มารี, แอนนี่, และคัทรินออก.)

เอลิส. เอ๊ะ! ข้าถูกจับทำไมกัน?

แพต. เพราะพ่อนิรมิตรขาดหลวงขึ้นไม่ได้ตามความประสงค์
ของท่านผู้บังคับการ, ท่านก็เลยจะเอาตัวพ่อทำเข้าให้ทหารฝึกหัดยิง
เล่นเสียพรุ่งนี้.

เอลิส. ก็ฉันไปคนเดียวยังข้างใต้ใหม่คะ?

แพต. พุโธ้! พังพกลี! นื้ออยากให้พ่อตายฤ?

เอลิส. อ้อ, นื้อข้าไม่อยากจะตายคอกฤ?

แพต. คนอยากตายมีฤ? พิลึกจริง ๆ!

เอลิส. ถ้าก็ฉันช่วยข้าให้รอดชีวิตได้ละก็ข้าจะให้อะไรก็ฉัน?

แพต. จะต้องการอะไรพ่อจะยอมทุกอย่าง.

เอลิส. ขอให้ท่านทั้งหลายเป็นพยานด้วยนะ!

แพต. เขาเออะ! จะออกอธิบายอะไรก็รีบ ๆ เข้าเออะ.

เอลิส. มารี, ไปเชิญหลวงพ่อของเรามา. (มารีเข้าโรง.)

แพต. เอ๊ะ! นื้อไปหาหลวงพ่ออะไรมาจากไหนกัน?

เอลิส. นั่นเป็นความลับของก็ฉัน.

(เมร์รีแมน, แต่งตัวปลอมเป็นบาทหลวง, ออกมา
พร้อมกับมารี.)

ผ.บ.ก. ยึด! ปล่อยนครวากิชาติ. เริ่มพิธีไต่ทักไต่ขวัญ. ทหาร
แถวข้างหนึ่ง, ผู้หญิงแถวข้างหนึ่ง. หลวงพ่อ. เชิญท่านยืนกลาง.
(ต่างคนต่างยืนตามที่.) หลวงพ่อ, เริ่มพิธี.

เมรัว. จะไปรื้อให้ทำพิธีอย่างเต็มทีหรือทำอย่างย่อ ๆ ?

ผ.บ.ก. ย่อ ๆ. ทหารไม่ชอบพิธียาว ๆ.

(เมรัวริแมนเปิดสมุดอ่านคำวอนพระเจ้าต่อไป.)

บทสวด-เมรัวริแมน

(ทำนองสรพัญญะฝรั่ง)

๑ อัครบริคุเรศวร์	สุรเทศสถิตสรวง
ทรงอานภาพยวง	สุรภาพมีทัน
ก่อดินและก่อฟ้า	สุริยาและดวงจันทร์
สร้างพฤษปะชพร	ณะประคิษฐุณะลาผล
ทรงสร้างสรรพระสัตว์	สภาวะพิศุประทานชนม์
มณเฑาะกล	ก็ทรงสร้างทั้งหญิงชาย
จงทรงพระเมตตา	กรุณาข้าทั้งหลาย
ประสาทะสุขกาย	และสุขใจเจริญศรี
จงทรงกรุณา	แก่เหล่าข้าผู้กตัญญู
บรมและสัตว์	ผู้ประสงคัสมรสรวง
คลไให้ย่นยง	คู่ครองคงกันทั้งสอง
สิ่งสรรพอันหม่นหมอง	และกะลือย่าบิทา

ผ.บ.ก. ทำไมไม่ได้ ?

เมรวี. เพราะผิดกำหนดกฎหมายฝ่ายบ้านเมือง และผิดพระ
วินัยบัญญัติด้วย. ✓

ผ.บ.ก. กฎหมายพลเรือนฉันไม่รู้จัก, และวินัยใด ๆ ฉันก็
ไม่นับถือนอกจากวินัยทหาร.

เมรวี. ก็พ่อไม่ใช่ทหารจะให้พ่ออยู่ในวินัยทหารด้วยฤ ?

ผ.บ.ก. นั่นแน่, จะมีพวกโต้งสำนวนกันให้เสียเวลาเปล่าทำไม?
ขอให้เข้าใจว่าเวลานี้ข้าพเจ้ามีกำลัง อาจ จะบังคับหลวงพ่อให้ทำตาม ประ
สงค์ได้.

เมรวี. ซ้ำก่อน ! พ่อขอขุบายอนุญาตของท่านเสนาบดีกระทรวง
ยทชนาธิการ.

ผ.บ.ก. ขออนุญาตอะไร ?

เมรวี. ขออนุญาตให้ทำการสมรส. กฎเสนาบดีมีอยู่ชัดเจน
ไม่ใช่หรือ ว่าทหารต้องได้รับอนุญาตก่อนจึงจะทำการสมรสได้.

ผ.บ.ก. บุต, เราเสียทีเสียแล้ว !

บุต. ขอรับ ! ผมไม่เคยนึกเลยว่านักบวชจะมีควมไหวพริบ
ได้ถึงปานนี้.

เมรวี. การที่จะมายังข้าพเจ้าให้พ่อทำพิธีสมรสโดยมิได้รับอนุญาต
จากเสนาบดียทชนาธิการก่อนเช่นนี้ นับว่าผิดละเมิดกฎหมาย, และ

พ่อเองที่โทรเริ่มพิธีไป ก่อนที่ได้ถามถึงใบอนุญาตก็มีความผิดเหมือนกัน,
เพราะฉะนั้นพ่อจะต้องรีบลงแก่ไทยไปยังท่านเสนาบดี.

ผ.บ.ก. ออระ ! ไม่ไหวสิหลวงพ่อ ! พวกผมก็แย่นะสิ.

เมร์ริ. ซ่อนนไม่เกี่ยวอะไรกับพ่อเลย.

บูต. ไม่ได้การละขอรับ; เราต้องรีบจัดการระงับเหตุอย่างค

ทสค.

ผ.บ.ก. จะทำอย่างไร ?

บูต. เราต้องรีบตัดสายโทรเลขให้หมด.

ผ.บ.ก. ชอบกล !

เอลิส. ไม่เป็นประโยชน์เลย.

ผ.บ.ก. ทำไม ?

เอลิส. เพราะคิดนึกกับคนอื่นอีกหลายคนได้ลงชื่อพร้อมกันทำ

เรื่องราวแถลงเหตุการณ์แก่ท่านเสนาบดีคุณทนายทนายการไว้แล้ว, และได้
จับคน ๆ หนึ่งผู้มิจักรยานยนตร์เตรียมตัวอยู่พร้อมที่จะถือไป.

ผ.บ.ก. บูต, จะทำอย่างไร ?

บูต. ให้ทหารที่เขวค้นจับเอาตัวผู้ถือหนังสือนั้นให้ได้.

เอลิส. พ่อเริ่มค้นคน ๆ นั้นเขาก็จะออกเดินทางที่เขว.

บูต. โทรเลขไปสั่งกองตระเวนให้ตั้งจับกลางทาง.

เอลิส. เครื่องโทรเลขพวกทีฉันได้ยกเอาไปซ่อนไว้แล้ว, และถ้าเมื่อไรพวกทหารเริ่มค้นหาเครื่อง เมื่อนั้นผู้ซ่อนก็จะทำลายเครื่องเสียทันที.

ผ.บ.ก. (หัวเราะ) แม่สาวน้อย, หล่อนมีความคิดระยคอบจริง ๆ, รวากับเสนาธิการ, ฉันทอมแพ้ละ!

เอลิส. จริง ๆ หรือคะ?

ผ.บ.ก. จริง ๆ. ค่อยไปขอให้หล่อนเป็นผู้ออกคำสั่งตามใจทุกอย่างเถียว.

เอลิส. ถ้าเช่นนั้นทีฉันขอให้จัดการพิธีสมรสในวันนี้, แต่ขอให้ท่านผู้บังคับการอนุญาตให้นายร้อยตรีแฟร์ได้ทำพิธีสมรสกับมารีกระเวต น้องสาวของทีฉัน.

ผ.บ.ก. ส่วนการสมรสตามคำสั่งเดิมของฉันเป็นอันถอน, แต่ส่วนการพิธีสมรสระหว่างนายร้อยตรีแฟร์ กับนางสาวมารีกระเวตนั้น, ถ้าท่านเสนาบดีอนุญาต ฉันท้อนุญาต.

เอลิส. ทีฉันได้โทรเลขไปขออนุญาตแล้ว ในนามของท่านผู้บังคับการ, เพราะฉันนั้นเชื่อว่าในไม่ช้าคงจะได้รับการตอบ.

ผ.บ.ก. หล่อนได้โทรเลขไปแล้วในนามของฉันฉันทันใด?

เอลิส. คะ. หวังใจว่าท่านไม่รังเกียจ.

ผ.บ.ก. (หัวเราะ) ฮะ ๆ ฮะ ๆ นคราภิบาล, ลูกสาวของท่านคนนี่เก่งพิลึก. ให้ตกนรกสิ!

แพต. ผมจะพูดก็จะเป็นอวกาศไป, แต่ที่จริงก็ไม่เป็นของประหลาดอะไรในการที่ลูกสาวผมได้สำแดงความเฉลียวฉลาดเช่นนั้น. โบราณท่านย่อมว่า “ดูช้างให้ค้ำหาง”.

ผ.บ.ก. “คุณางให้ค้ำแม่—” ! (ถำนั้บมำร่ทำ)

แพต. ขอรับ, ก็พอใช้ได้; แต่ถ้าจะว่าไปก็สำคัญอยู่ที่ผู้ให้กำเนิด. (ทำอกผ้ง)

มำร่ทำ. อย่างมำร่ำแพนอยู่กัฉงเมืองหน้อยเลย, รำคาคณั๊ก.

เฮลิส. บ้ำคะ, กิฉินขอเตือ่นวำ บ้ำไค้ถั้่นวำจำไว้วำ ถ้ำช่วยไค้รอดจากถูกยิงไค้ละก็จะยอมตามปรำถนนำของกิฉินทุกอย่ำงไม่ใช้ฎำคะ ?

แพต. เออ ! ก็แล้วอย่ำงไรละ ?

เฮลิส. กิฉินขออนุญาตให้ตัวกิฉิน, กับมำร่ำ, แอนนี่, และคัทรินไค้แต่งงำนพร้อมกับมำร่ำกะเรต.

แพต. ฮือ ! นั้เลือกคู่เลือกคั้มกันเสร็จสรรพแล้วฎำ ?

เฮลิส. คะ, เลือกเสร็จแล้ว. คนนี้ของกิฉิน (ชั้เมร์รีริเมน)

แพต. เอ๊ะ ! จะแต่งงำนกับหลวงพ้อนั่นไค้ฎำ ?

เมร์รี. ผมขอชเอำเองก็สิ๊กเอำเองไค้เหมือกัน. (เป็ลัอง

เครื่องบาดหลวง)

แพต. อูะ ! เมกันเองแหละฎำ ? เอ ! นั้พวดมุกทำจะควำลูกหลานฉินเสียบคนละคนแล้วละสิ ?

เมรวี. ท่านทำนายก็เห็นจะไม่ผิด.

(มารีกับจอลี่, แอนน์กับไบร็ต, คัทรีนกับสไมลจูงกัน
ออกมากลางโรง.)

ผ.บ.ก. (หัวเราะ) อะ ๆ อะ ๆ, แม่สาว ๆ เหล่านี้เก่งมาก !

แพต. ผมไม่เห็นชั้นเลย ! นอนหลับไม่รู้นอนคู้ไม่เห็น,
อยู่ที่ ๆ จะมาได้พวกถครเป็นลูกเขยหลานเขยเช่นนี้, ผมไม่เห็นคู่ควร
กันเลย.

มารีทา. แกก็เข้าไปได้ ! เมื่อฉันได้กับแก่นะ แกก็เป็นเพียง
ช่างเย็บเกือกเท่านั้น.

ผ.บ.ก. ขอมเสียบที ๆ เอะ, นควาภิบาล !

แพต. ซักก่อน ! ก็ท่านขาดดวงไม่อยู่, จะว่าอย่างไรกัน ?

จอลี่ส. ก็ฉันได้เชิญตัวท่านจนรดยนตร์ไปเมื่อฉันเอง, เพราะ
ฉันไปเชิญท่านกลับมาก็ได้.

แพต. แล้วก็สมุททะเลียน—

เอลิส. ก็ฉันก็เป็นผู้ไปเอามาเก็บล้นบุญแจไว้ ในโต๊ะเขียนหนังสือ
ของคุณพ่อเอง

แพต. ฮือ ! ยุงใหญ่, หล่อนนี่ !

ผ.บ.ก. (หัวเราะ) แพตเทก, ฉันว่าแล้วใหม่ละ ว่าลูกสาว
คนนี้จะแก้มสีมองก็พอเป็นเสนาธิการได้. พ้าผ่าสิ ! ฉันเสียบใจที่แก
เสียบแล้ว หากไม่ฉันจะแย่งแม่หนูนี้จากพ่อถครเสียบที่คิ้ว ! และเพราะฉัน

ขอใจความสามารถของแม่คนนี้, ฉันจะเลื่อนวันออกเดินทางจากเมืองนี้
ไปวันหนึ่ง และอยู่ช่วยการพิธีสมรสด้วย.

แพต. ถ้าเช่นนั้นผู้มกัก็ขอมละ. (คนอื่นร้อง "ฮูเร!")

(คู่รักทั้ง ๕ จับคู่กันยืนกลางโรง, คนอื่น ๆ จัดหมู่ให้
งาม ๆ.)

บทร้องส่ง

(บุล่ง)

ทั้งหมด.

จงชวนกันยินดีปรีดาช่วย
ไอ้อ่านวยพรเพิ่มเฉลิมศรี
หญิงกึ่งงามชายสง่าน่ายินดี
สมควรที่สมสองคู่ครองกัน
พอพรุ่งนี้จะช่วยกันอวยพร
ให้ข้าวสาวสมสมรเกษมสันต์
และภิรมย์ชมชิตสนิทกัน
อายุยืนหมั้นพรหม์อภัยบรรโลบ.

(ต้อยตะรัง)

ป้าสาว.

สุขเฮอะสนุก
ไต่ไปนสขสขบายใจ
สิ้นโคกริโยคน
ดวงทศัยระเปรมปวิชัย

สาว. จะปลื้มหนักหนา

ข่าว. จะสร้าันกายา

สาว. จะแลคตา

ข่าว. กขค^คชว

สาว. ชมอัยคชยมอง.

ข่าว. จะจ้องค^คที่

สาว. ความรักทวิ

ข่าว. มีไคระชา

ข่าวสวว. ทั้งสองค้องจิต

ยั้งพิคยั้งพา

เพิมเส้นหา

ค่างตาชมกัน

หญิงชายค่างชม

สรวยสมคมสัน

รักโหมโรมรัน

หัวอกเจ้าเฮย.

(พราหมคี่ค่น้ำเต้า)

แพค. ควรราย ภูวนครน

ลูกค ชะเอยงย

แพต.

เราควรที่เห็นเกียรติยศใหญ่

ลูกค.

เกียรติยศใหญ่

แพต.

เพราะทหารเรือชื่อกิตติคุณ

ลูกค.

ชะเออเงย

แพต.

จะอยู่ให้เกียรติยศแก่นาน

ลูกค.

แก่นาน

แพต.

อีกจะช่วยอวยพรสุนทรสรวพ์

ลูกค.

ชะเออเงย

แพต.

แก้คุ้มมันให้สุขเจริญศรี

ลูกค.

เจริญศรี

แพต.

เป็นสวัสดิมงคลพันทวี

ลูกค.

ชะเออเงย

แพต.

ผูกไมตรีแห่งเราเชานคร

ลูกค.

เชานคร

แพต.

แม่ทหารพลเรือนเป็นเพื่อนรัก

ลูกค.

ชะเออเงย

แพต.

เราจักเป็นสุขสโมส

ลูกค.

สโมส

พล.

และใจหาญ

บล.

ชนะเสียนศัตรู

พล.

ศัตรู

บล.

ผู้ใจพาล

จงแดงลานพ่ายแพ้

พล.

แต่เดชา,

(ตลุ่มโปง)

ทหาร.

พวกเราเหล่าทหารชาญสนาม
 ไม่ครั้นคร้ามขี้จามิตรัทททิตา
 แม้ข้าศึกชกเข็มอหังการ
 จะรุมมาโจมตีข้ายี้เรา
 ขอมอบกายถวายซึ่งชีวะตม
 ไว้แต่ขยาทปรเมนทร์ผู้เป็นเจ้า
 เพื่อรักษาเขตแดนวันดินแดนเรา
 มิให้ชนอื่นเข้ามาครอบครอง
 รักษาชาติศาสนาให้ยี่วากฎ
 เกียรติยศฟ่องกระเคื่องก้อง
 ขอมสละชีวะแทนพันอง
 เพื่อทงผองสุขสวัสดิ์วัฒนา.

(สร้อยสนตัด)

ทั้งหมด

เสียดแรงเกิดมาอย่าเสียดที่
 ที่ได้มีทั้งชาติศาสนา
 ทั้งมกษัตริย์ชดชยา
 เป็นชั้นประชาชาวเรา
 ไม่ควรนั่งนิ่งทั้งหญิงชาย
 ไม่ควรให้อ้ายชายหน้าเขา
 อย่าให้ใครทำนิตีเรา
 ว่าเขาแต่แก่งแย่งกัน
 เฟ่งดูประโยชน์หม่มมาก
 ด้วยอมลำบากทุกสิ่งสรรพ
 ปรารถนาประนอมพร้อมกัน
 ทุกวันมุ่งรักษ์สามัคคี
 เลือดเนื้อว่างกายถวายไว้
 ภายใต้อาทยบงส์พระทรงศรี
 ยินยอมจงรักภักดี
 วางชีวะแทบเขื่องบาทบุคคล ฯ

จบเรื่อง